

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, KNAPLJEVA ULICA ŠTEV. 5. TELEFON 31-22 DO 31-26. FOTOKOPISI SE NE VRACAJO. ZA HAJA VSAK DAN RAZEN PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

INSERATNI ODELEK LJUBLJANA, SELENBURGOVA ULICA ŠT. 3. TELEFON 38-32, 38-33. POST. CEKOVNI RAČUN V LJUBLJANI ŠT. 11.739. OGLASI PO CENIKU MESEČNA NAROČNINA 40 DIN

GLASILO OSVOBODILNE FRONTESLOVENIJE

Ne pozabimo na glave volivcev

Po vsej Sloveniji so že izvoljeni mejni organi naše ljudske oblasti: krajevni narode osvobodilni odbori. Ogromna udeležba na volitvah v vseh krajih kaže s kakšnim zanimanjem naše ljudstvo gradi oblast, hkratu pa tudi kaže, da ljudstvo pričakuje od svoje oblasti resnično korist. Od novoizvoljenih odborov je odvisno, da bo pričakovano ljudstvo res izpolnjeno. To se pravi, da morajo odbori takoj začeti z resnim in plodnim delom. Toda tega svojega dela ne bodo mogli koristno izvršiti, če bodo ostajali pri sejah, odrezani od ljudstva. Prav tako bi bilo nesposobno, če bi ljudstvo to od njih pričakovalo. Svoje delo lahko uspešno opravljajo samo v najtesnejšem sodelovanju in stikih z njim. To pa najlaže dosežejo s čim pogostejšim sličevanjem zborov volivcev.

Pisali smo že o tem, in vsi vemo, da je zbor volivcev zbor volivnih upravičencev v območju krajevnega narodno osvobodilnega odbora; to se pravi, da je to krajevni parlament, ki je nedvomno dosledna oblika izvajanja naše demokratične ljudske oblasti. Zbor volivcev nadzira delo krajevnih narodno osvobodilnih odborov. Temu zboru so odborniki odgovorni za svoje delo. Zato je najbolj napredna in tudi najbolj demokratična tista vas, kjer se zbor volivcev sestaja čim pogosteje. Povsod naj se pogosto sestajajo, vedno pa takrat, kadar mora krajevni narodno osvobodilni odbor reševati preča vprašanja, ali kadar podajajo okrajni ali okrožni odposlanci poročilo o svojem delu volivcem. Kjer oblast tako teče, ni mogoče zavajati ljudstvo z nobene strani, kajti zbor volivcev je na vasi najvišja oblast, kar se pravi, da je oblast res v rokah ljudstva. Ljudstvo lahko svobodno odloča in sklepa o vsem, kar se tiče njegovega kraja. Na zborih volivcev prihaja do izraza najširša ljudska samopobuda, ki se je že v narodno osvobodilni borbi izkazala za najmočnejšo ustvarjalno silo. Prav to, da je slehernemu posamezniku dana možnost in celo dolžnost sodelovati, odločiti in konstruktivno kritizirati, je tista sila, ki ljudstvo vključuje v delo, ki ga dviga v dobo, ko sta na vasi o javnih vprašanjih odločala od rešitve imenovani župan in žandar.

Dela je danes povsod, zlasti na polju obnove in posebej še obnove gospodarstva, ogromno. Težko je reševati težke naloge, če ne bi sodelovale najširše ljudske množice, ki jih bomo v to delo vključili tudi z zbori volivcev. Dolžnost naših novo izvoljenih narodno osvobodilnih odborov je, da se že na prvih zborih volivcev pogovore z ljudstvom o poglavitnih vprašanjih, ki jih bo treba začeti reševati. Treba je napraviti podoben načrt za delo in o tem, kako to delo napreduje, naj na vseh nadaljnjih zborih odborniki sproti polagajo račune. Treba je napraviti načrte za obnovo: za pozidavo porušene in požgane gospodarstev. Skoraj nemogoče je, da bi si danes gospodar, ki mu je okupator uničil gospodarstvo in njega z družino morebiti še povrh odpeljal v internacijo, sam iz lastnih sredstev obnovil domačijo. Tudi višja oblast, ki ima polne roke dela z obnovo industrije in prometa, mu ne bo mogla takoj v polni meri priskočiti na pomoč. Dolžnost krajevnega odbora in vseh prebivalcev je, da z združenimi močmi prinesejo za delo in da vsak po svojih močeh pomaga. To ne bo samo v korist dotičnega gospodarja, ampak v korist celega kraja, ki tvori kot samostojna upravna enota obenem tudi samostojno gospodarsko skupnost.

Na zboru volivcev se je treba nadalje pomeniti: kako se bo v kraju čim prej lahko dvignila kmetijska proizvodnja; kje bodo kmetje lahko dobili potrebno orodje, gnojila, živino in tako dalje, tako, da bo kraj čim prej postal gospodarsko aktiven in da bo za lastne proizvode, ki jih bo pošiljal na trg, lahko dobil od drugod proizvode, katerih sam nima. Treba se je pomeniti, kako bo čimprej začela poslovati zadruga da bodo prebivalci prišli vsaj do najpotrebnejših stvari, ki jih ni bilo celo vojno. V mestu in v delavskih krajih bodo seveda zbori volivcev obravnavali druga vprašanja. Tu bo treba predvsem najeti vsa vprašanja socialnega skrbstva vprašanje pomoči potrebnim, vprašanje zapo-

slitve, stanovanja in tako dalje. Na zadnjem zboru volivcev v Kobaru so n. pr. volivci pretresali vprašanje vodovoda v kraju, vprašanje vaške pralnice, vprašanje skladišča za hrano ter tudi za vsa ta vprašanja sprejeli sklepe. Vse take in nešteto podobnih nalog morajo danes pretresati zbori volivcev; toda ne samo pretresati; tudi urediti jih morajo volivci pod vodstvom svojih odborov. Odbori bodo s svojim pravilnim ravnanjem na zborih volivcev in z vzgledom, ki ga bodo sami dali, pritegnili k delu tudi tiste predele čemerneže, ki se držijo še nekam ob strani. Prav v sodelovanju pri konkretnem delu in reševanju krajevnih vprašanj se bo pokazala vrednost vsakega posameznika in njegova državljanska zavest. Pokazalo se bo, kdo je v bistvu nepokvarjen in delaven — in vsi ti bodo vključeni v delo in obnovo z vsemi dolžnostmi pa tudi pravicami. Tako bodo tudi volivci lahko kmalu ugotovili na delu posamezne odbornike, njihov iskrenost in voljo. Ljudstvo bo kmalu lahko ugotovilo tiste odbornike, ki so prišli v odbore s sebičnimi nameni in jim bo lahko pokazala vrata.

Zbori volivcev imajo tudi pomembno vlogo pri vzgoji državljanov. Ko z zdrav konstruktivno kritiko kritizirajo delo posameznih odbornikov kakor tudi delo in vedenje posameznih volivcev na zboru volivcev, se to delo sproti usmerja v pravilno smer, obenem pa se tudi sproti odpravljajo vse napake. Na zborih volivcev vsak državljan lahko svobodno in odkrito pove svoje mnenje o vseh stvareh, ki jih zbor obravnava. In vsako pravilno mnenje in pravilno kritiko je treba upoštevati. Odvdati se je treba hlapčevskega kimanja in pritrjevanja, kakor tudi zapletniškega nerganja, kar je bil reden pojav v političnem življenju bivše Jugoslavije. Usta je treba odpreti na zboru volivcev ter tam jasno in odločno povedati misel. Zato se na zboru volivcev državljanji tudi vzgajajo. Zbor volivcev je do neke mere preizkušnja njihove osebne moralne graditve in politične rasti.

Prav ta moralna poštenost in politična zrelost in rast se morata pokazati na zboru volivcev prav sedaj v zvezi s sestavljanjem volivnih imenikov. Krajevni narodno osvobodilni odbori morajo v najtesnejšem sodelovanju z odbori Osvobodilne fronte na zborih volivcev poleg vseh vprašanj, o katerih smo zgoraj govorili, pretresati še prav posebno vprašanje posameznih ljudi, ki naj pridejo na volivne imenike, oziroma tistih, ki na volivne imenike ne smejo. To pa je moralno zelo odgovorna naloga, kajti vsak mora dobro premisliti, preden svojemu sodržavljanu odreka državljanske pravice, ali pa če bi dopustil, da bi prišli nevredni v volivni imenik. Naša oblast bo najlaže ugotovila, kdo pride na volivne imenike in to zlasti v dvomljivih primerih, če bo pretehtala dejanja vsakega posameznika. Kajti naša oblast in Osvobodilna fronta sodita ljudi predvsem po dejanjih in o dejanjih posameznikov bodo najlaže izrekli sodbo prav zbori volivcev.

Pavelić bo izročen Jugoslaviji

Dunaj, 24. avg. Po sklepu zaveznih vojaških oblasti v Avstriji bo dr. Ante Pavelić, bivši poglavnik tako zbrane Nezavisne države Hrvatske izročen kot vojni zločinec Jugoslaviji.

Prvi sporazum na tangerski konferenci

Pariz, 23. avg. Konferenca štirih veljastih o tangerskem vprašanju, ki zaseda v Parizu, je dosegla sporazum v naslednjih točkah: 1) vzpostavitev mednarodnega statuta; 2) sklicanje mednarodne konference podpisnikov pogodbe v Algecirasu v teku šestih mesecev.

Kakor se je zvedelo iz zanesljivih francoskih virov, bo Španija, ki je po porazu Francije leta 1940 uvedla enostransko nadzorstvo nad mednarodnim področjem Tangerja, pozvana, naj umakne svoje čete takoj, ko se bo končala konferenca strokovnjakov štirih sil, ki zaseda v Parizu.

Zbirajte igrače za naše male, ki so vojne siroti!

Začasna Narodna skupščina je sprejela zakone o volitvah poslancev, agrarni reformi in kolonizaciji

Beograd, 24. avg. V sredo ob 16. se je pričelo 7. redno zasedanje Zastavne Narodne skupščine demokratične federativne Jugoslavije. Na dnevnem redu je bila razprava o poročilu zakonodajnega odbora o predlogu zakona o volitvah narodnih poslancev v ustavodajno skupščino. Ko je bil prečitan zapisnik 6. redne seje skupščine, je predsednik dr. Ribar prečital poročilo predsednika vlade maršala Tita, ki pravi, da je bila sprejeta ostavka podpredsednika vlade Milana Grola in da se izpraznjeno mesto podpredsednika vlade za enkrat ne bo izpolnilo, ker tega ne zahtevajo interesi države. Nato so prešli na dnevni red in je dal predsednik skupščine besedo Vladi Simiću, ki je prečital poročilo zakonodajnega odbora o predlogu zakona o volitvah narodnih poslancev v ustavotvorno skupščino.

Zakon o ustavodajni skupščini

Zakon o ustavodajni skupščini, ki ga je začasna narodna skupščina sprejela na svoji seji dne 21. avgusta s 375 proti 13 glasovom, ima naslednje besedilo:

Čl. 1. Da bi narodi nove Jugoslavije mogli izraziti svojo neodvisno voljo o osnovnih vprašanjih državne ureditve, bodo izvolili v svobodnih volitvah z neposrednim in tajnim glasovanjem poslance v ustavodajno skupščino, vrhovno predstavništvo demokratične zvezne Jugoslavije.

Ustavodajna skupščina bo sprejela ustavo nove Jugoslavije, zakone, ki so z ustavo v zvezi, in sklepe o vseh ukrepih, ki jih je sklenil profitaistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije in njegovo predsedništvo, oziroma začasna narodna skupščina demokratične zvezne Jugoslavije.

Ustavodajna skupščina bo podrobno določila obseg poslov, ki jih bo opravljala poleg svoje glavne naloge. Čl. 2. Ustavodajno skupščino sestavljata dva doma: zvezna skupščina in skupščina narodov. Oba doma ustavodajne skupščine sta glede na svoje pravice in pristojnost popolnoma enakopravna.

Čl. 3. Zvezno skupščino volijo vsi državljanji Jugoslavije, ki imajo volilno pravico, in sicer po enega poslanca na vsakih 40.000 prebivalcev v vsej državi. Čl. 4. Skupščino narodov volijo vsi državljanji Jugoslavije, ki imajo volilno pravico, in sicer po federalnih enotah ter avtonomnih pokrajinah.

Državljanji vsake federalne enote volijo ne glede na njeno velikost in število prebivalcev po 25 poslancev, državljanji Vojvodine 15, a državljanji Kosova in Metohije 10 poslancev. Čl. 5. Nične ne more biti istočasno izvoljen v oba doma.

Čl. 6. Oba doma ustavodajne skupščine zasedata istočasno. Čl. 7. Ukaz o sklicanju ustavodajne skupščine izda na predlog predsednika zvezne vlade predsedništvo začasne narodne skupščine demokratične federativne Jugoslavije.

Čl. 8. Ustavodajna skupščina zaseda ločeno v zvezi skupščini in skupščini narodov ter v obeh domih skupno. Ustavodajna skupščina zaseda na skupni seji obeh domov zaradi proglasitve ustave, kadar voli predsedništvo ustavodajne skupščine ali na predlog 50 poslancev.

Čl. 9. Vsak dom ustavodajne skupščine voli po enega predsednika, po dva podpredsednika in po tri tajnike. Predsednika vodita seje domov in njihovo poslanje na podlagi skupščinskih poslovnikov. Čl. 10. Skupne seje obeh domov ustavodajne skupščine vodi predsednik oziroma podpredsednik predsedništva ustavodajne skupščine.

Čl. 11. Prvo sejo zvezne skupščine oziroma skupščine narodov odpre predsednik in podpredsednik začasne narodne skupščine demokratične zvezne Jugoslavije, ki bosta pozvala po letih najstarejšega člana teh skupščin, da prevzame začasno vodstvo seje. Tajniško dolžnost bodo opravljali trije poslanci, ki jih doma izvolita na predlog predsednika.

Čl. 12. Na prvem sestanku vsakega doma bodo prisotni poslanci izročili poverilnice, izdane od volivnih komisij, in bodo nato izvolili verifikacijsko odbora po 20 članov. Po tej izvolitvi se prvi sestanek zvezne skupščine in skupščine narodov zaključi.

Čl. 13. Verifikacijski odbora pregledata poverilnice poslancev, vse volivne listine in vse pritožbe proti volitvam. Verifikacijski odbora bosta najkasneje v roku 7 dni izdelala svojo poročilo določilo poročevalca in poslanecem dostavila tiskano poročilo.

Čl. 14. Naslednjega dne, ko bodo

Potem, ko je bil izglasovan zakon o volitvah narodnih poslancev, je Narodna skupščina pričela načelno razpravo o predlogu zakona o agrarni reformi in kolonizaciji, ki se je nadaljevala v četrtek. V razpravi je govoril tudi minister dr. Vasa Čubrilović, ki je zakonski predlog utemeljil s tehtnimi podatki. Po načelni razpravi je bil predlog zakona o agrarni reformi in kolonizaciji soglasno sprejet.

Poročevalec zakonodajnega odbora Moša Pijade je zatem prečital v podrobni razpravi besedilo predlaganega zakona in dopolnitve ter izpremembe posameznih členov.

Predlog zakona o agrarni reformi in kolonizaciji je bil končno sprejet soglasno s 385 glasovi navzočih narodnih poslancev.

Narodna skupščina razpravlja sedaj o predlogu zakona o državljanstvu.

in zakonov, ki je bil že sprejet v enem domu. Tako izpremenjen predlog se vrača v odobritev domu, iz katerega je izšel.

Če se ne doseže soglasje, se vsa zadeva predloži koordinacijskemu odboru ustavodajne skupščine, ki ga tvorijo v enakem številu člani koordinacijskih odborov obeh domov.

Če koordinacijski odbor ustavodajne skupščine ne doseže soglasja ali pa če eden izmed domov odkloni odločitev odbora, se vsa zadeva ponovno obravnava v obeh domih. V primeru, če se tudi takrat ni doseglo soglasje obeh domov, se ustavodajna skupščina razpusti.

Ukaz o razpustu vsebuje razpis novih volitev v ustavodajno skupščino. Čl. 24. Zasedanje ustavodajne skupščine se more prekiniti samo s sklepom večine v obeh domih.

Čl. 25. Poslanci ustavodajne skupščine ne morejo biti od trenutka, ko

jim je izdala volivna komisija potrdila, da so izvoljeni, aretirani niti se ne more proti njim pričeti sodno postopanje brez odobritve doma, ki mu pripadajo.

Čl. 26. Ko bo ustava sprejeta in razglašena, se ustavodajna skupščina pretvori v redno narodno predstavništvo in dela na podlagi nove ustave, dokler ne bo razpuščena in ne bodo razpisane volitve v novo zvezno narodno predstavništvo.

Čl. 27. Ta zakon stopi v veljavo s objavo v »Službenem listu«.

Zadnja vest

Beograd, 26. avg. Začasna Narodna skupščina je na današnji seji soglasno ratificirala Ustanovno listino Združenih narodov.

Francoski veleposlanik izročil poverilnice jugoslovanskim namestnikom

Beograd, 23. avg. Včeraj dopoldne je francoski veleposlanik izročil jugoslovanskim namestnikom dr. Srdjanu Budisavljeviću, inž. Dušanu Sernecu in dr. Anti Mandiću svoje poverilnice pisma.

Veleposlanik Payard je prišel v spremljavo šefa protokola ministrstva za zunanje zadeve Pavla Beljanskoga in obojima veleposlaništvu. Pri vstopu mu je častna straža izkazala čast, sprejel pa ga je šef protokola namestništva dr. Oleg Mandić.

Francoski veleposlanik Payard je izročil svoja poverilnica pisma namestniku inž. D. Sernecu. Izročitvi pisem je prisostvoval minister za zunanje zadeve dr. Ivan Šubašić.

Po izročitvi poverilnic je veleposlanik Bayard imel pred jugoslovanskimi namestniki kratek govor, v katerem je med drugim dejal, da ga je general de Gaulle pooblastil za izrednega veleposlanika. Poudaril je, da je srečen, ker je prišel v deželo, ki je povezana s Francijo s tradicionalnim prijateljstvom. To prijateljstvo izhaja iz preteklega stoletja, ko so se jugoslovanski narodi in francoski narod borili za skupne ideale svobode in demokracije. V zadnjih dveh vojnah se je to prijateljstvo okrepilo zaradi iste usode naših narodov, ki so se uprli surovemu napadu. Na koncu je Payard naglasil, da bo njegova naloga, čim bolj poglobiti to

prijateljstvo in rešiti vsa vprašanja, ki se bodo pojavila, v duhu medsebojnega razumevanja. Upoštevajoč skupne interese si bo prizadeval, da čim bolj poglobi koristno sodelovanje francoskega naroda in narodov Jugoslavije.

Namestnik inž. D. Sernec je odgovoril, da je prišel veleposlanik v državo, ki je bila v sreči in nesreči tesno povezana s Francijo in ki goji danes prav tako kakor v preteklosti iskreno željo, da čim bolj poglobi to tradicionalno prijateljstvo. Ljubezen francoskega ljudstva do svobode in demokracije, katerima so bili postavljeni temelji z veliko francosko revolucijo, je prinesla narodom svobodo in zmago pravice. Dve težki vojni, ki sta jo z rami ob rami bojevalo francosko in jugoslovansko ljudstvo proti skupnemu sovražniku, sta mnogo doprinesli k njunemu medsebojnemu razumevanju in spoznala sta, da temelji na njuno medsebojno prijateljstvo na trdnih osnovah. Globoko prijateljstvo, ki ga goje naši narodi od Francije, naj bo veleposlaniku zagotovilo, da bo imel pri jugoslovanskih namestnikih popolno podporo v izvrševanju svojih nalog.

Po odgovoru namestnika inž. Serneca je veleposlanik Payard predstavil namestnikom člane svojega spremljiva, oba tajnika veleposlaništv in trgovskega svetovalca veleposlaništv Barbiera.

„Izvestja“ o političnem položaju na Balkanu

Moskva, 23. avg. Diplomatski opazovalec »Izvestije« piše: »Stroga in pravilna obsodba vseh vojnih zločincev je brez dvoma ena izmed najvažnejših nalog v uravnavanju vojnih posledic in obenem jamstvo za obnovo mira. Lažno čustveno sklicevanje na »človečanstvo« glede na fašistične morilce in njihove hlapce so po izkušnjah le španjska stena, ki skriva najbolj nizkoteplotne spletke nazadnjaštva. Stališče proti kaznovanju vojnih zločincev je ona točka, kjer se razkrivajo nazadnjaški, ki pretakajo solze nad obsojenci krivcev ljudske nesreče.

Zelo značilno je, ker pretaka turški list »Tavir« reke solz s pridržkom celo ob smrtni obsodbi Petaina. Plačani peropsrski tega lista so tudi zelo užalosteni zaradi odstranitve precejšnjega števila vojnih zločincev v svobodni in demokratični Bolgariji. Seveda imajo ti lopovi in vsi, ki se skrivajo za njimi, dovolj vzrokov za žalovanje. Bolgarsko ljudstvo, ki se je sklenilo tesno okrog svoje demokratične vlade, je reakcijo v svoji deželi potolkelo in njene prijatelje v tujini oropalo opore v Bolgariji. To, da turški pisarniki grajojo ponašanje demokratičnih prvobornih v črni Bolgariji, zraven pa hvalijo Vulgarisovo Crčjo, nas navdaja le s studom.

Listi navajajo vsak dan številne primere grozote strahovlade grške reakcije. Grški monarhisti se pripravljajo v vzdušju odkrite fašistične strahovlade za »svobodne volitve«. Kaphandaris, vodja grške napredne stranke, je pred kratkim označil zahtevo monarhistov, naj se izvedejo volitve v sedanjih razmerah, za »nezaslišan poskus, da bi se organizirala nesramna volilna komedija«.

Grški nazadnjaški in njihovi turški prijatelji so besni, ker v djo da se v sosednih državah, Bolgariji in Jugoslaviji, pripravljajo ljudstvo za demokratične, res svobodne volitve brez vmešavanja od zunaj. Bolgarsko ljudstvo je prav pred volitvami dobilo najbolj demokratično volilni zakon, ki ga je kdaj imelo bolgarsko ljudstvo. Uspehi, ki jih

je dosegla vlada Ljudske fronte, ki predstavlja vse demokratične profitaistične sile, so jamstvo, da bo bolgarsko ljudstvo na dan volitev 26. avgusta pokazalo, da podpira sedanjo vlado.

Napredna politika vlade Ljudske fronte je od Nemcev izpropani Bolgariji omogočila pričetek okrevanja, pošteno izpolnitev pogojev premirja in vzpostavitev normalnih odnosov s Sovjetsko zvezo.

Čeprav je inozemski nazadnjaški tisk zagnal v krik okrog volitev v Bolgariji, odklanja neki nepristranski opazovalec — dopisnik newyorških listov Brand — podtikanje, da ima navdavo v deželi katerakoli posamezna stranka in podarja, da so se vse profitaistične stranke združile in da predstavlja Ljudska fronta resnično zavestno stranko, ki so si običajno nasprotovale, zavestništvo, ki je bilo ustvarjeno v posebnih okoliščinah.

Jugoslavija zahteva izročitev jeruzalemskega velikega muftija

London, 24. avg. Državna komisija za vojne zločine potrjuje vest, da je jugoslovanska vlada zahtevala od zavezniških vlad, naj ji izroče Emin el Huseina, bivšega jeruzalemskega velikega muftija, kot vojnega zločince. Trdi se, da je mufti obiskal Bosno v času osne okupacije, imel nekaj konferenc z bosanskimi muslimanskimi vodji in organiziral »Hans SS-divizijo«. Ta oboroženi oddelek bosenskih muslimanov je izročil Nemcem in Italijanom nekaj skupin britanskih in ameriških letalcev, ki so pristali v bosenskih gozdovih in je zakrivil razne zločine v Bosni in Dalmaciji. Mufti je pobegnil iz Palestine oktobra 1937. leta, da bi se izognil aretaciji s strani Britancev. Najprej je odšel v Libanon, nato pa v Irak, kjer je bilo njegovo bivanje v zvezi z vsta-jo Rašida Alije. Nato je odšel v Perzijo. Po zavezniški okupaciji te dežele je zbežal v Turčijo, nato v Nemčijo. Zadnje vesti govore, da je pod nadzorstvom v Parizu.

Mandžurija in Sahalin osvobojena

Dnevno povelje generalisima Stalina

Moskva, 23. avg. Dnevno povelje vrhovnega poveljnika glavnemu poveljniku sovjetskih čet na Daljnem vzhodu maršalu Sovjetske zveze Vasiljevskemu, poveljniku čet zabajkalske fronte maršalu Sovjetske zveze Malinovskemu, poveljniku čet I fronte na Daljnem vzhodu maršalu Sovjetske zveze Mereckovu, poveljniku čet II fronte na Daljnem vzhodu armadnemu generalu Purkajevu, poveljniku pacifiškega brodogradnega admirala Jumaševu:

Dne 9. avgusta so čete zabajkalske, I. in II. daljnovzhodne fronte, ladje in enote pacifiškega brodogradnega sovražnosti proti japonskim četam na Daljnem vzhodu. S podporo silnega topovskega ognja in udarcev letalske sile so naše čete pridrale skozi je prej dobro utrjene obrambne postojanke na mandžurskem bojišču, se približale pogorja Hingan, preokrajale reki Amur in Usuri ter razvijajo silno ofenzivo v Mandžuriji napredovale 500 do 950 km, zasedle celotno Mandžurijo, južni del Sahalina ter otoke Sumusu in Paramušir v skupini Kurilskih otokov. Japonska kvantovska armada je po brezuspešnih protinapadih prenehala odpor, odložila orožje in se predala našim četam.

Čete zabajkalske fronte pod poveljstvom maršala Sovjetske zveze Malinovskega so v sodelovanju z mongolsko vojsko pod poveljstvom maršala Kejbalsana prodrele skozi japonska utrjena področja Mandžurije, Kalum-Arsan, si izsilile prehod preko pogorja Veliki Hingan, preokrajale mongolske steppe brez vode in po napredovanju 450 km zasedle glavno mesto Mandžurije Čangčung ter mesta Mukden, Clikar, Jehol, Dairen in Port Arthur.

Čete I. fronte na Daljnem vzhodu pod poveljstvom maršala Sovjetske zveze Mereckova so preokrajale reko Usuri, prodrele skozi japonska utrjena področja Hutov, Mišan, Pogranična in Tungnin, preokrajale težavno hribovito ozemlje Tajge, napredovale 500 km in zasedle mesta Mišan, Kirin, Jangci in Harbin.

Čete II. fronte na Daljnem vzhodu pod poveljstvom armadnega generala Purkajeva so v sodelovanju z amursko mornariško flotiljo pod poveljstvom kontraadmirala Antonova prodrele preko rek Amur in Usuri ter po napredovanju 550 km zasedle mest Kinuše in Pejangčen.

Istočasno so čete II. fronte na Daljnem vzhodu v sodelovanju s severno pacifiško flotiljo pod poveljstvom viceadmirala Andrejeva zasedle južno polovico otoka Sahalina, kakor tudi otoka Sumusu in Paramušir v skupini Kurilov. Ladje in enote pacifiškega brodogradnega poveljstva admiral Jumaševa so zasedle pristanišča in mesta Juki, Kacim, Sejsin, Ranan in Genzan v severni Koreji.

Nato navaja generalisim Stalin v dnevnem povelju vse čete in poveljnike, ki so se v teh bojih odlikovali in nadaljuje:

Formacije, edince in ladje, ki so se posebno odlikovale v borbah na Daljnem vzhodu, bodo dobile imena »Amure«, »Usurki«, »Mukdenski«, »Sahalin«, »Kurilski«, »Port Arthur«. Danes, dne 23. avgusta, bodo v glavnem mestu naše domovine Moskvi pozdravili naše hrabre zabajkalske čete in čete Daljnega vzhoda ter timorske mornarice, mongolske armade s tem, da bodo izstrelili 24 topniških salva. Kopilni četam in mornarici pod vašim poveljstvom se zahvaljujem za izredne bojne pohode, ki so jih izvršili proti Japoncem na Daljnem vzhodu. Večna slava junakom, ki so padli v bojih za svobodo in neodvisnost naše domovine! Zivela zmagovita Rdeča armada in mornarica! Vrhovni poveljnik generalisim Stalin.

Sovjetsko vojno poročilo

Moskva, 23. avg. Poročilo sovjetskega obveščevalnega urada o vojnih operacijah z dne 23. avgusta: Naše čete so 23. avgusta v Mandžuriji in južnem delu otoka Sahalina nadaljevale prodiranje.

Čete zabajkalske fronte so zavzele v južni Mandžuriji mesti Linkuan in Liaojang ter vokrakale v pristanišče Port Arthur, kjer so se zvezale z našimi četami, ki so bile pripeljane z letali.

Čete II. daljnovzhodne fronte so zavzele mesti Mototomari in Konotoro na otoku Sahalinu.

Južno od Kamčatke so čete fronte zavzele otoka Samuš in Paramušir v skupini Kurilskih otokov.

Naše čete so na letališču v Mukden ujele in internirale »sesarja« lufkovne države Madžarke — japonsko lutko Pu-Jija in njegovo spremstvo.

22. avgusta so naše čete ujele 35.000 japonskih častnikov in vojakov s 15 generala.

Od 9. do 22. avgusta so naše čete po nepopolnih podatkih dobile naslednji plen: 483 letal, 171 tankov in avtomobilskih topov, 642 poljskih topov, 298 minometov, 2764 strojne, 481 skladišče streliva, orožja, opreme in zalog.

Nadaljuje se predaja japonskih edinic in formacij.

Zavezniške letalske čete na Japonskem

London, 24. avg. Kot predstraža zavezniške zasedbene armade bo v nedeljo pristala na Japonskem 7000 vojakov letalskih čet z otoka Okinave ter težki bombniki. Britanski bojni ladji »Duke of York« in »King George V«, bosta v sestavi pomorskih zasedbenih sil zapluli v Tokijski zaliv.

Strahoten japonski poraz

Washington, 24. avg. Na Kitajskem se je predalo Kitajcem 1 milijon Japoncev. Ladje britanskega vzhodnoindijskega brodogradnega prikačujejo ukaz za zasedbo Singapura. V Birmaniji je japonsko poveljstvo potrdilo premirje. Parlamentarci bodo prišli v Rangun v nedeljo. Japonsko predajo v Hongkongu bo prevzel britansko poveljstvo. Obnova britanske uprave v koloniji se pričakuje v celoti. Iz Tokija je bilo objavljeno, da je bilo zaradi letalskih napadov med vojno na Japonskem pobitih, ranjenih ali pa je ostalo brez doma 10 milijonov ljudi.

Zgodovinski Leninov uklopni voz

Leningrad, 22. avg. Zgodovinski uklopni voz, s katerega je govoril Lenin leta 1917, po svojem povratku v Rusijo, bodo zopet postavili na trg pred Finskiim kolodvorom. Ko je bil Leningrad oblegan, so uklopni voz odstranili s podstavka in skrbno shranili v podzemlju. Sedaj obnavljajo granitni podstavek spomenika, ki je bil med sovražnostmi razdejan.

Dar angleških delavcev Sovjetski zvezi

Moskva, 24. avg. Tasa poročila, da je okrog 1000 delavcev iz Hull-a v Angliji podarilo »Fondu za pomoč Rusiji« premični rentgenski aparat, za katerega so zbrali 1.700 funt sterlingov. V zahvali delavcev je izjavila predsednica fonda ga Churchill-ova, da je to 31. rentgenski aparat, ki ga pošiljajo Sovjetski zvezi, in da je najboljši.

Ukrajinska ratifikacija ustanovne listine Združenih narodov

Moskva, 23. avg. Predsedništvo vrhovnega sveta ukrajinske republike je ratificiralo ustanovno listino organizacije Združenih narodov.

De Gaulle pri Trumanu

Washington, 23. avg. V Beli hiši so danes objavili, da je imel general De Gaulle izrpen dveurni pogovor s predsednikom Trumanom. Pri razgovorih, ki so trajali do polnoči, so bili navzoči: državni tajnik Združenih držav James Byrnes, francoski zunanji minister Georges Bidault, francoski veleposlanik Henry Bernet, šef štaba pri predsedniku Trumanu admiral William Leahy in veleposlanik Združenih držav pri francoski začasni vladi Jefferson Caffery.

Strahovlada grških fašistov v Janini

Beograd, 24. avg. Albanska brzojavna agencija poroča, da vrše grški monarho-fašisti še nadalje teror v Janini in drugih grških krajih ob albanski meji. Pri tem se zlasti odlikujejo znani fašisti Jorgo Zotos, ki je sodeloval pri ropanju in ubijanju nedolžnega prebivalstva v Nemci in je sedaj poveljnik batalijona narodne garde v Korici. S svojo tolpo hodi po vaseh in okolici Korice, ropar, muči in iztreblja prebivalstvo.

Nezaslišani teror vlada tudi v vaseh Molica in Prijano. Prebivalstvo Epira protestira proti takšni strahovladi in zahteva osvoboditev borcev za svobodo, ki so strpani v zapore. Tako so poslali prebivalci mesta Karičija atenski vladi in zavezniškimi predstavnikom v Grčiji protestno brzojavko.

Nov zločin na grški meji

Beograd, 23. avg. V Beogradu so zvedeli, da je grška narodna straža 9. avgusta zajela na obmejnem ozemlju med Grčijo in Albanijo vodo v prekopu, ki namaka polja albanskih vasi Bodriste, Bularata, Zervat, Erguzat in del polja vasi Vodine in Kakovite. Zaradi tega zločinškega dejanja lahko propadejo nasadi koruze na ozemlju, ki meri 900 ha in grozi lakota prebivalstvu teh krajev, kjer so polja obetala bogat žetev. Lastniki te zemlje so naprosili ministrskega predsednika, naj ukrene vse potrebno, da bo rešena žetev, ki trpi zaradi nezakonitih dejanj grške narodne straže.

Nov razprave proti vojnim zločincem na Dunaju

Dunaj, 24. avg. Avstrijski listi poročajo, da bo proti koncu avgusta na Dunaju še 6 razprav proti hitlerjevskim vojnim zločincem. Ljudsko sodišče bo sodilo 5 tako zvanih »ilegalnih« avstrijskih fašistov. Vsi so obtoženi po zakonu, ki prepoveduje hitlerjevsko stranko, ker so bili njeni člani od 1926 do 1928 in ker so se udeleževali terorističnih dejanj. Kot izredno zaslišani »voditelji« so bili odlikovani z zaslišanimi trakom nacistične stranke, ki ga je uvedel Hitler. Sodišče bo tudi sodilo neko Elfrido Losen, ki je delala v uradih hitlerjevskih stranke ter ovajala protihitlerjevske izjave svojih tovarišev. V 7 letih hitlerjevskega režima je izdala posebnemu nemškemu sodišču nad 1000 oseb.

Pred sestavo španske republikanske vlade

London, 23. avg. Washingtonski dopisnik lista »London Times« poroča, da bo v Mehiki v kratkem sestavljena španska republikanska vlada. Iz mehiškega glavnega mesta poročajo, da bo več latinsko-američkih republik prekinilo diplomatske odnose z vlado generala Franca in navezalo stike z vlado v izgnanstvu.

Vprašanje sprejema Italije v UNRRA-o

Govor ministra ing. Nikola Petroviča na seji sveta UNRRA-e v razpravi o pomoči Italiji

Beograd, 24. avg. Dopisnik Tanjuša poroča iz Londona, da je imel na včerajšnji plenarni seji sveta UNRRA-e minister za trgovino in preskro ing. Nikola Petrovič ob predlogu ameriške delegacije v zvezi z UNRRA-ino pomočjo Italiji, naslednji govor:

Sklep Združenih držav Amerike o Italiji, je eden izmed najvažnejših dogodkov tega zasedanja. To vprašanje je pomembno za vse člane UNRRA-e, v prvi vrsti pa ima poseben pomen za Jugoslavijo. Ima ga zato, ker je mogoče z jugoslovanskega vidika in na osnovi jugoslovanskih izkušenj po našem mnenju oceniti ves obseg in pomen tega vprašanja. Ta resolucija, o kateri govorim, predlaga, naj podvzame UNRRA-ukrepe, da zadovolji nujnim potrebam Italije, in sicer v položaju, ko ni zadovoljila niti najnujnejšim potrebam držav, ki so na strani Združenih narodov od leta 1941. Italiji je bila v Montrealu iz človekoljubnih razlogov dodeljena omejena pomoč 55 milijonov dolarjev, predložena resolucija pa pomeni velik korak naprej. Stvarno pomeni, da se bo Italija izenačila z državami, ki so ves čas vojne stale v prvih vrstah protihitlerjevske zveze in ki so za svojo svobodo in skupno stvar Združenih narodov prispevale velike tako človeške kakor gmotne žrtve.

UNRRA je bila ustanovljena že tedaj, ko so besnele krivave bitke, bila je ustanovljena v vzpodbudo in v nado narodom, ki so sami sebi zaželeli streho nad glavo, da bi izgnali iz svoje hiše okrutnega zavojevalca. Kje je stala Italija v težkih dneh leta 1940., 1941. in 1942. in do druge polovice 1943? Na kateri strani je stala Italija prav za prav že od leta 1934. in pozneje. Ali je Italija od leta 1943 do zmagoslavja konca osvobodilne vojne v resnici v enaki meri prispevala k skupni borbi kakor ostale države, s katerimi se mora izenačiti. Vsa ta vprašanja nosijo v sebi tudi že odgovor.

Da bi pripomogel bolje razjasniti vprašanje, o katerem razpravljamo, mislim, da je moja dolžnost obrniti pozornost visokega zbora na gotova dejstva, ali bolje, osvežiti v spominu navzočih nekatere dogodke iz nedavne preteklosti.

Politika Italije napram naši domovini je bila sovražna od prvega dne, odkar so se narodi Jugoslavije zedinili v skupno narodnostno državo. Od leta 1918. vse do leta 1941. je vodila Italija napram jugoslovanskim narodom politiko proti njihovim narodnostni in državni neodvisnosti. Ona je krojila usodo onim 600.000 sorojčam in sorojčicam, ki so bili v Istri, na Primorskem in v Trstu, ki so po prvi svetovni vojni ostali med njenimi mejami in ko bili izpostavljeni načrtnemu razarovanju pa tudi fizičnemu uničenju.

Meseca aprila 1941. leta je fašistična Italija skupno z nacistično Nemčijo napadla Jugoslavijo. Skupno z Nemčijo je razkosala našo domovino in zasedla, anektirala ali postavila pod svoje nadzorito prostrane predele našega narodnostnega področja: Hrvaške primorje, Dalmacijo in druge dele Hrvaške, južni del Slovenije z Ljubljano, dele Bosne in Hercegovine in Crno goro. Ljudstvo teh krajev je napisalo v svojo zgodovino težke trenutke in strašna trpljenja pod suženjstvom tujih osvajalcev, toda nikoli bolj krvavih, kakor med italijansko zasedbo v letih 1941 do 1943 in nemško zasedbo, ki jo je nadomestila. Italijanska vojska se ni ponasala proti nam kot viteški nasprotnik, ki se ravna po mednarodnem vojnem pravu. Italijanska fašistična vojska je vpadla v našo domovino, ubijala stare in mlade, starce, žene in otroke, uničevala starodavne spomenike naše kulture in požigala skromne hišice naših kmetov. Kjerkoli je šla, je zapuščala pogorišča, trupla, solze nedolžnih otrok in mater. Ne govorim o tisočih in tisočih vojakov, ki so padli zaradi premoči italijanske vojne tehnike, govorim o desetstisočih našega nedolžnega civilnega prebivalstva, ki je bilo uničeno v dveh letih in pol italijanske zasedbe, govorim o neizmerni gmotni škodi, ki so nam jo povzročili, ko so požgali hiše, uničevali in odpeljali industrijska podjetja. Škoda, ki je bila povzročena našemu kmetijstvu, gozdarstvu, ribolovu je ocenjena na mnoge milijarde dinarjev. Slika bo popolna, če po vsem tem poudarim še usodno vlogo Italije v pripravah za izvajanje druge svetovne vojne, ki so jo tako drago plačali vsi narodi in ki je osraščala tudi sam obstoj civiliziranega človeštva.

Da bi podal jasno in točno sliko metod iz italijanske okupacije v Jugoslaviji in da bi odstranil tudi najmanjši sum o resničnosti tega, kar govorim, dovolite, da podam nekaj podatkov, ki jih je zbrala naša državna komisija za ugotavljanje okupatorjevih zločinov.

Samo v Ljubljanski pokrajini je med okupacijo od 11. aprila 1941. do 8. septembra 1943. postrelilo italijansko vojaštvo 1000 talcev. Razen tega je bilo nad 8000 ljudi odgnanih v smrt, čeprav so bili mnogi prej oproščeni pred italijanskimi vojaškimi sodiščem v Ljubljani. Požgali so okoli 3000 domov, v razna koncentracijska taborišča v Italiji je bilo poslanih 35 tisoč ljudi. Vojaško sodišče v Ljubljani je obsodilo na tisoče ljudi v dolgoletno težko ječo. Izmed oseb, ki so bile internirane na otoku Rabu, jih je 4700 umrlo od glada. Skupno število prebivalstva tega področja je bilo vsega skupaj 300.000 oseb.

Iz Crne gore je bilo poslanih, ne upoštevajoč zapore in koncentracijska taborišča v Italiji, več kot 98.703 možkih, žena in otrok v internacijo v Italijo v okoli 195 različnih koncentracijskih taborišč. Ker prebivalstvo prizadetega dela Crne gore ni nad 300.000, pomeni to, da je bila približno tretjina prebivalstva odpeljana v koncentracijska taborišča. Pirzio Birilli, guverner Crne gore, pravi v nekem povelju svojim podrejenim: Morite to ljudstvo! To je narod, proti kateremu se borimo stoletja na obalah Jadrana. Ubijajte, streljajte, zaigajte in uničujte ta narod!

Ko navajam te podatke, sem daleč od same misli, da je treba Italijo za vedno izključiti iz skupnosti mirovljubnih narodov in da se odnosi med Italijo in Jugoslavijo »po vsem tem, kar se je dogodilo, ne morejo več normalizirati. To bi bilo napačno in ne mislim tako. Upam, da bo prišel ta dan in da nanj ne bomo dolgo čakali, toda ta dan mora šele priti, za sedaj še ni nastopil. Zelo občudujem, ker italijanska vlada do danes še ni dala dovolj dokazov, da je dokončno prekinila s preteklostjo. Ne oporekam, da je v Italiji prišlo do nekkih sprememb. Res je, da so italijanski borci za svobodo pokazali s svojim nastopom v sovražnikovem zaledju veliko hrabrost in jim na tem mestu izrekam polno priznanje. Ni treba dokazovati, da je Jugoslavija kot soedca Italije najbolj zainteresirana v tem, da se ta dežela osvobodijo težkega nasledstva. Če želi Italija vstopiti v vrsto Združenih narodov, mora po našem razumevanju najprej popraviti velike krivice, ki jih je Mussolinijeva Italija prizadela med mnogimi drugimi državami tudi naši domovini. Spremembe v Italiji lahko ocenimo samo po njihovih odmevih v naši domovini in ne drugače, a naše izjeme govore, da mora do teh sprememb šele priti. Italija mora torej popraviti krivice, ki nam jih je povzročila.

Na osnovi česa to trdim? Italija kljub novim zahtevam in dokazom do danes ni izročila Jugoslaviji niti enega množičnega vojnega zločinca, ki se še vedno svobodno sprehlajo, ni vrnila niti koščka našega zlata, ki se nahaja v Italiji. Vrnila ni ničesar od bogastva, ki ga je odnela iz naše domovine. Kar se tiče reparacij, Italija ne samo, da nam ni še ničesar plačala, temveč ni niti sprejela obveznosti, da bo to storila. Količnik je meni znano, je takšna tudi izkušnja drugih držav, s katerimi se je Italija bojevala, ali pa jih je imela zasedene.

Vidite, zato stoji jugoslovanska delegacija na stališču, da še ni nastopil čas, da bi mogla UNRRA kot mednarodna organizacija, ustanovljena od Združenih narodov in navdahnjena z njihovim duhom, zavzeti napram Italiji del facta isto stališče kakor napram vsem članicam, ki zahtevajo pomoč, potem ko jih je Italija zelo oškodovala in pahnila v veliko bedo in nesrečo. Smatram za potrebno, da se z nekoliko besedami dotaknem tudi vprašanja reparacij. Mislim, da mora svet poudariti, da njegova odločba ne rešuje vnaprej vprašanja reparacijskih obveznosti Italije, pa naj bo izid glasovanja kakršnokoli. Sicer bi se lahko zgodilo, da Italija uporabi to odločbo kot dokaz, da je v težkem gospodarskem položaju in da ne more plačati reparacij, kar bi bilo v nasprotju z načeli, sprejetimi napram ostalim bivšim članicam hitlerjskega bloka: Rumuniji, Madžarski, Finski in Bolgariji, ki so v končnem obdobju vojne prav tako sodelovale v boju proti Nemčiji. To bi predstavljalo očividno oskodovalno pravice demokratične zveze Jugoslavije, države, katere zasluge za stvar Združenih narodov so splošno znane. Oprostiti Italijo plačevanja reparacij bi pomenilo razen tega ohraniti ne samo njo, temveč tudi druge države, da stopijo zopet na pot napačnosti. Pogoj miru, ki se bo sklenil, morajo nositi v sebi tudi po uk o tem, kaj se sme in česa se ne sme nekaznovano delati. Strinjamo se, da nikomur ne bi koristilo, najmanj pa njenim sosedom, če bi v Italiji v tej zimi zavladale zmešnjave in anarhične razmere, toda to ne pomeni, da se smejo in morejo enačiti države, ki so v taboru Združenih narodov že od početka, z onimi, katere je treba v tabor šele sprejeti. Vse to sem tam, ker so UNRRA-ina sredstva v primeri z ogromnimi potrebami dežel, zrtev fašističnih napadalcev, relativno majhna. Zlasti povzročijo skrbi to, zakaj se za Italijo določa vsota 450 milijonov dolarjev. V primeri z UNRRA-inimi sredstvi in v primeri s potrebami opustošenih dežel je ta vsota sorazmerno zelo velika. V zvezi s tem hočem pripomeniti, da je do 31. maja 1943. Jugoslavija prejela pomoč za 12,3 milij. dolarjev, medtem ko je Italiji od 50 milijonov dolarjev, določenih kot omejena pomoč za matere in otroke, bilo izročeno za 11,9 milijonov dolarjev. Napačno bi nas razumeli, če bi mislili, da želimo, naj italijanski otroci in italijanske matere stradajo. Imeli smo in imamo dovolj tega strahu v lastni državi in ga ne želimo komurkoli drugemu. Mislim da UNRRA-i ni treba odstopiti od resolucije številka 58, izdelane v Montrealu. V političnem odboru je padel o vprašanju pomoči Italiji urmenen predlog, naj o tem vprašanju razpravljajo in sklepajo zainteresirane sile z vren okvira UNRRA-e.

UNRRA je organizacija Združenih narodov za pomoč in obnovo in kot takšna ne more imeti naloge, da sama v omejenem obsegu iz človekoljubnih razlogov pomaga državam, ki so bile prej v fašističnem bloku, ki pa še niso popolnoma obravnale s svojo preteklostjo. Dejstvo, da še do danes ni bila popravljena vojna krivica, povzročena narodom Jugoslavije med italijansko zasedbo, dokazuje, da Italija tudi pod novo vlado po Mussolinijevem padcu ni izvršila odločne in dokončne ločitve s preteklostjo, iz česar sledi, da še ni

Izidi volitev

v krajevne Narodno-osvobodilne odbore

Celjsko okrožje OKRAJ BREZICE

Kraj	Vol. upr.	odd. gl.	v %
Dobova	1441	1301	90,4
Kapele	710	652	91,8
Bizeljsko	870	866	99,5
Stara vas	329	327	99,4
Orešje	371	361	97,3
Krška vas	372	320	86
Globočice	139	138	99,3
Skopice	295	293	99,3
Crešnjice	199	195	98
Dol. Pirošice	243	211	86,9
Catež	504	447	88,7
Cerklje	323	322	99,6
Velika dolina	383	304	79,3
Mokrice	534	474	88,7

Povprečni volilni rezultat 92,6%

OKRAJ LASKO

Kraj	Vol. upr.	odd. gl.	v %
Sv. Miklavž	361	354	98
Jurkloster	282	281	99,9
Sejlna	331	327	98,8
Zidani most	760	735	96,7
Vrhovo	224	224	100
Val. Grahovče	117	109	93,2
Mela Breza	145	143	98,6
Marof	462	462	100

Povprečni volilni rezultat 97,6%

OKRAJ SEVNICA

Kraj	Vol. upr.	odd. gl.	v %
Studeneč	360	340	94,4
Vimpolje	93	93	100
Sv. Primož	102	102	100
Zavratec	110	110	100
Križ	206	196	95,1
Log	184	184	100
Boštanj	344	340	98,8
Kompolje	85	85	100
Lepoglav	220	215	97,7
Zabukovje	395	384	97
Podgorje	104	104	100

Povprečni volilni rezultat 97,6%

OKRAJ KONJICE

Kraj	Vol. upr.	odd. gl.	v %
Konjice	975	939	96,3
Konjiška vas	322	322	100
Tepanje	272	263	96,7
Brezina	381	366	96,6
Spitalšč	323	323	100
Žiže	478	478	100
Loče	761	741	97,4
Št. Jernaj	477	477	100

Slovenska Benečija obtožuje

»Primorski dnevnik« z dne 22. avgusta piše pod gornjim naslovom med drugim:

»H komandantu odreda Jugoslovanske armade za Slovensko Primorje, Trst in Istro, tov. polkovniku Benčiču, se je zatekla deputacija 100 Benečanov. Ljudstvo, ki po odhodu Jugoslovanske armade trpi nezasiščana nasilja in krivice, je preko teh svojih odposlancev dvignilo glas protesta in ogorčenja.«

»Po odhodu vojske, ki je prinesla toliko upov in luči v živo bedo naših vasic, so pripovedali delegati tovarišu podpolkovniku, »smo takoj zasulili, da bo treba braniti vse, kar smo si že priborili, da je v vernosti tusto, o čemer smo prepričani, da bi tvorilo podlago za bodočo, novo, svobodno in srečno življenje naše dežele. In res, takoj po odhodu Jugoslovanske armade iz Benečije so se pričeli kljub vrnitvi razni fašisti, ki danes kljub zavezniški vojaški oblasti nekaznovano terorizirajo ljudstvo. Po običajnih gospodarjev prejšnji fašistični sidičkati, ljudstvo je brez opozoril je in po vsej Benečiji dobesedno strada.«

»Dasi gredo fašisti, ki dobivajo potuho, celo tako daleč, da nam zastrupljajo vodo, mečejo v naša stanovanja bombe, požigajo hiše, postavljajo zasede, s katerih kot razbojnik streljajo nedolžne ljudi, je

Priloga	381	381	100
Priloga	433	424	97,9
Kebel	439	435	99,8
Brezje	447	447	100
Zreče	583	580	99
Loška gora	380	380	100
Loka	403	403	100

Povprečni volilni rezultat 98,6%

OKRAJ ZALEC

Kraj	Vol. upr.	odd. gl.	v %
Sv. Peter	577	554	96
Polzela	627	604	96,3
Breg-Ločica	636	618	97,2
Grušovlje	240	234	97,5

Povprečni volilni rezultat 96,6%

OKRAJ KOZJE

Kraj	Vol. upr.	odd. gl.	v %
Podstreda	300	287	95,7
Vetrnik	193	191	99
Poklec	305	301</	

Vse za naše otroke!

Zbirne baze za nabiralno akcijo za otroke v mestu Ljubljani so:

- Četrť Center: Slomškova ul. št. 9
- Četrť Tabor: Ambrožev trg št. 7
- Četrť Rakovnik: Pred konjušnico št. 4 (trgovina Soklič)
- Četrť Moste: Predovičeva ul. št. 3
- Četrť Vič: meščanska šola
- Četrť Bežigrad: Tyrševa cesta št. 47-a
- Četrť Šiška: Malgajeva ulica 10 (Sokolski dom)
- Četrť Polje: Trgovina Valič
- Četrť Ježica: bivši Občinski dom
- Četrť Št. Vid: bivši Občinski dom.

Trije osamljeni na svetu

V Črneči vasi v kostanjeviškem kraju žive Avbljevi. V velikem pomnikjanju že od nekdaj, sedaj pa še prav posebej. Oče, delavec Ivan Avblj je šel v partizane že 1941. leta in padel. Mati Franciška mora sama preživljati troje otrok, petletnega Ivana, štiriletno Franciško in komaj letnega Antona. Mati gre na delo, otroci pa ostanejo sami brez vsakega nadzorstva in nadzorstva doma. Mati Avbljeva je napisala, ko smo jo sprašali po otrocih, da bi jih zelo rada delala v kak zavod, kjer bi skrbeli za njih, ona pa bi se posvetila delu in počivala za otroke kolikor bi mogla.

Takih primerov je nič koliko. Potreba po otroških domovih in zavetiščih, vsaj preko dneva, postaja iz dneva v dan bolj pereča. Matere, vdove z otroci na noben način ne morejo več preživljati svojih otrok, če zaradi njih ne morejo v službo, same sebi prepustene pa jih ne morejo pustiti po domoh. Zato v akciji za osirotele otroke od 20. do 30. avgusta zbiramo tudi denar in vse opremo za otroške domove. Tudi sami, na svojo iniciativo iščemo primernih prostorov za take domove, pri raznih ustanovah, podjetjih jih sami ustanavljamo. Organizacije ustanavljajo domove za naše osirotele otroke.

OTROCI PIŠEJO

Moj oče

Ko je moj očka še živel, je vedno pravil, kako bo takrat lepo, ko bo prišla svoboda. Moj očka je bil pravi junak. Še se spominjam, kako so Italijani prestopili našo mejo. Takrat je bil očka zelo potrť. Rekel je, da je Rusija za nami in da nas bo ona rešila. Sedaj ko nas je rešila, je pa moj očka mrtev. Ni pričakal svobode. Prišli so razbojniški italijanski fašisti in so našega očka in njegove tovarise odpeljali iz šole v gozd. Tam so jih ustrelili, in to samo zato, ker so bili poštetni Slovenci. Ljubili so svojo domovino. Sovražili so fiste, ki preganjajo dobre ljudi. V samotnem gozdu počivajo v velikem skupnem grobu. Rada zahajam na njihov grob, da očka in njegove tovarise obiščem, ki tam mrtvi spe. Nesem jim rožic, prižgem lučko in zmolim očenaš.

Jelka Čuk

(Rojena 18. II. 1936, učenka II. razreda. Oče je bil šolski upravitelj v Loškem potoku in bil ustreljen dne 30. VII. 1942.)

Rab je pil našo kri

Na Rabu so nas dali v šotor. Tam so nas mučili z gladom. Drug za drugim so umirali. Nosišili so mrtvece na nosilnicah in jih pokopavali brez obleke. Grdo so delali z živimi in mrtvimi. Ostalo nas je še polovico živih mrličev. Tako so nas mučili fašisti, da nam še vode niso dali. Premestili so nas v Gonars. Tam smo izvedeli, da je naš atek tudi umrl na Rabu in mi je bilo tako hudo, da mi ni bilo nič mar, če se jaz umrjem. Od velike žalosti se ne da umreti. Hudo mi je čedalje bolj. Po vsem trpljenju sem z mamo in brati prišel domov na pogorišče.

Mirko Panter

(Rojen v Novem Kotu 27. VH. 1932. Mati živi v bedi s šestimi otroki - sirotami. Dom je požgan. Mirko je priden in miren učenec.)

Liza je sama na svetu

Lizika Mauserjeva iz Kostanjevice je stara devet let, pa nima ne očeta in ne matere. Njen oče je bil mizar in je dobro skrbel za svojo hčerko in Liziki ni bilo ravno hudo na svetu. Toda prišla je vojska in oče se je šel borit za malo Liziko in njeno mater, za osvobodjenje naše domovine. Ze leta 1942, pa je oče padel. Mati in Lizika sta ostali brez očeta, brez skrbnega varuha. Toda prišlo je še huje. Nemci so Lizikino mater odgnali v Nemčijo. Nič se jim ni smilila uboga Lizika, niso jih morilcev ganile solze nedolžnega otroka,

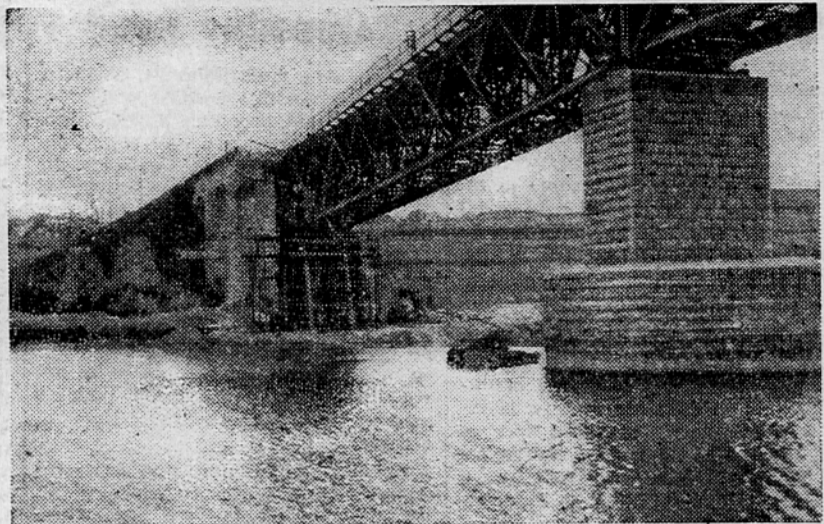

Lizika Mauserjeva, stara devet let, pa nima ne očeta in ne matere.

ki je ostal sam samcat na domu svojih staršev, kjer je užival pred leti njihovo ljubezen in skrb. Usmilila se ga je dobra teta Matilda Štrausova iz Konstanjevice in jo vzela k sebi. Dobra teta skrbi za Liziko, toda Lizika bi hotela živeti pri materi. Mati pa se ne vrne in ne vrne. Vrnila se ne bo nikoli več, ker je zaradi mučenja in trpljenja v taborišču stra-

hotnega imena, v strašnem Anschwitzu umrla. Teta Štrausova je obljubila, da bo kako leto skrbelo za malo Liziko, ko pa bo stara deset let, bi jo rada dala v kak zavod, kjer bi se Lizika česa koristnega izučila in si lahko kmalu sama služila kruh. Za vse take, kakršna je Lizika, ustanavljamo domove v dneh akcije za osirotele otroke.

Novomeški most obnavljajo

Dne 17. avgusta so se pričela glavna gradbena dela za podzidavo porušenega novomeškega mostu na Krki. Ze teden poprej smo dvignili železno konstrukcijo mostu. Ker nismo imeli močnih dvigal na glicerini, nam je novomeška kurilnica dala dvigala na vodo. Za betonska dela dobivamo material v železniškem kamnolomu pa tudi iz porušenega mostu. Cement je dala na razpoložljivo železniška centrala, les bo nakazala Lesna uprava Narodne imovine, preskrbljeno je tudi že za železe. Nujno bi še potrebovali železno dvigalo, betonsko mešalko, drobilce in žično dvi-

galo. Ukrenili smo že vse potrebno za dobavo teh predmetov. Pragove in ostali les so dovažali vozniški in traktor. Predvidoma bodo gradbena dela tega mostu končana v dveh mesecih. Da bo pa začasno zvezana proga med Novim mestom in Kandijo, bo za dovažanje gradiva za obnovo proge Kandija-Birčna vas postavljen zasilni leseni most, ki pa bo uporaben samo za železniške vagončke. Od Uršnih sel proti Birčni vasi smo že začeli polagati nov tir. Tu bo v najkrajšem času postavljen tudi nadvozni in podvozni most.

Po zaključku postojnskih dni

Tudi v nedeljo, 19. t. m., na zadnji dan prireditelj, je bilo vreme naklonjeno Postojni in spet so jo zalile nmožice z vseh vetrov. Posebno barvitost in razgibanost so vnesle skupine italijanskih sindikalstov, ki jih je pripeljal poseben vlak iz Trsta. Ze zgodaj tega dne je odpeljal poseben vlak iz Maribora, na katerega je vstopilo tudi nekaj sto Ljubljancanov, ki niso imeli prostora v posebnem ljubljanskem vlaku, a poleg tega je s Kongresnega trga odbrzela tudi dolga kolona kamionov, prihajali pa so ljudje poleg tega še z vsemi vrstami vozil, a iz bližine tudi peš. Tako je v nedeljo obiskalo prireditve blizu 12.000 ljudi, kljub temu, da se je prav primorska pokrajina zelo številno ležala tudi izkulturnih prireditelj v Ljubljani. Javno sta si ogledala tudi minister za narodno zdravje fed. Hrvatske dr. Kolarovič in trgovinski minister dr. Lado Vavpetič. Organizacija prehrane je, kakor sploh vse dni, potekla v najlepšem redu in so bili obiskovalci z nizko ceno in postrežbo prav zadovoljni. V jamski plesni dvorani je vse popoldne neumorno igral k plesu odlični ljubljanski jazz.

Prejšnje dopoldne je na glavnem trgu, popoldne pa pred jamskim kolodvorskim poslopjem koncertirala in igrala k plesu izvrstna vojaška godba I. proletarske divizije. V jamski koncertni dvorani je imela ZSM lepo uspešno sodelovanje s bogatim sporedom. Jamo si je ogledal zvezni prometni minister Tošo Vrhustnovič. V goste so prišli tudi invidni partizani ter si ogledali razstave, jama in prisostvovali mitinga. Obiska blizu 900 ljudi.

Računa se, da si je v petih dneh, kolikor časa so trajali »Postojnski dnevi«, ogledalo jama nekaj čez 40.000 ljudi. Če se upošteva, da ves čas ni bilo nikakršne nesreče niti ne incidenta, je šele mogoče približno oceniti veliko organizatorno delo, ki ga je izvedel pripravljalni odbor MNOO Postojne. Okrasitev in olepšava po vojni močno prizadetega mesta, vzoren red in zgledna informacijska lokalna služba, pre-

hrabreno vprašanje, promet itd., vse to je bilo treba postaviti na novo in posrečilo se je ob sodelovanju vsega prebivalstva, vojske ter javnih in civilnih uradov. Izdana je bila posebna serija znakov, začel je delovati kino, ki je predvajal ruski film in domače turistične filme ob enem s prikazovanjem diapositivov na prostem, prirejeni so bili fotografiska in turistična in partizanska razstava, koncerti simfonikov in vojaške godbe v koncertni dvorani ter jazz v plesni dvorani jame in še kaj. Zgodilo se je prvič, da je simfonični koncert ozroma sploh jamsko prireditve v Postojni prenašal radio. Ze zglede poštvovalnostjo so ljubljanski radijski tehniki izvedli tudi to, napeljali iz jame 3 kilometre kabela in oddaja je šla preko ljubljanske radijske in mariborske releejne postaje v eter. Pohvaliti je treba »Putnik«, ki je organiziral obisk in opravil tudi vsa posredovanja pri oblasti glede potnih dovolilnic. Železniška direkcija je stavila na razpolago najboljšo kompozicijo in sploh skrbelo za vse in storila, kar je sploh mogla, predvsem da ni bilo na progah ovir in so vlaki prišli in odšli brez zamud, kar je gotovo še posebej omejeno vredno. Četrta armija je dala kamione, trgovinsko ministrstvo pa je oskrbelo hrano in pijačo, a prometno zvezno ministrstvo je dovolilo za vseh pet dni četrtnsko vozno.

Vsaka naštetih storitev vključuje nešteto podrobnosti, ki so zahtevale svojega človeka in ljubezen do stvari. Z vihrajočimi zastavami, na okrašenih vozih, s pesmijo na ustnih in žarečih očeh so doživljali naši bratje in sestre onstran demarkacijske črte slasti nove svobode. Veliki napis na trznem poslopju bi morda dal najbolj točno utemeljitev nenadnega razmaha doslej kakor zaklete in zasenečene Postojne. Tam stoji z velikimi črkami zapisano:

Preglejte vse shrambe, delavnice, kleti in podstrešja! Zberite vse odpadke! Imeli bomo dovolj orodja, novih strojev in gradbenega materiala, če bomo zbrali in predali naši železni industriji vse staro železo!

»PAVLIHA«

bo začel izhajati,

izdajalo ga bo pa Društvo novinarjev Slovenije vsako soboto na 8 straneh. Stal bo 3 din izvod, za naročnike do novega leta pa 20 din. Prva številka izide prve dni septembra.

Pošiljajte dopise za »Pavliho!« Trafike, kolporterji! Sporočite številko izvodov, ki jih želite!

Naročniki in sotrudniki, prijavljajte se na naslov: »Pavliha« — Ljubljana, Novinarski dom.

»Svobodni po 25 letih fašizma!« Pet in dvajset let, to je ena generacija, a spomin na prestano gorje, trpljenje, zaničevanje in pobijanje našega naroda bo ostal živ in boleč sto in sto let ter nikoli ne bo zamrl. Videli smo očance, žene in nekatere starce, ki so kakor zamaknjeni gledali veličastni film tega prerojenja, strmeli iz zastave z zvezdo, poslušali partizanske pesmi in skoro najbrž kak trenutek tudi verjeli niso, da je vse to res. Potem pa smo jih videli v povorki, ko so korakali mladeniško krepki in lepi, ali v živi in barviti steni spalirja nadzdravljajoče, obdane z valovjem nove, prekipeljavajoče mladine. Zbudila se je Postojna. »Postojnski dnevi« so minili in odrinili težko mrtvilo ter odprli pot v bodočnost. Postojnski dnevi se nadaljujejo. Spet je odprta pot v najlepšo evropsko in na svetu pač najčudovitejšo jama.

Manifestacije za republiko v celjskem okrožju

Celje, 20. avgusta

Iz mnogih krajev celjskega okrožja prihajajo vesti o množičnih demonstracijah proti kralju Petru in monarhiji ter o velikih manifestacijah za federativno demokratično republiko Jugoslavijo pod vodstvom maršala Tita.

Tako so imeli v Laškem proslavo miru za baklado, kjer so manifestanti vzklkali: »Dol s kraljem in monarhijo! Naj živi močna federativna Jugoslavija!«

Na glavnem trgu v Sošanju so imeli svečano proslavo miru in so manifestirali za republiko. Na željo manifestantov je bila poslana Narodni vladi resolucija z zahtevom, da hočejo republiko, ker edino v taki ureditvi vidijo močno poročstvo za uresničenje svojih dolgoletnih teženj. Z godbo na čelu, med vzklkanjem in pesmijo so se v spreduvdu pomikali skozi okrašeno in razsvetljeno mesto. Pred graščino nad Sošanjem so tovarniški delavci zažgali velik kres.

Prav tako so imeli v Radečah v nedeljo veliko zborovanje, kjer so se zbrali moške, žene in mladina, ki so odposlali maršalu Titu vdanostno brzojavko z zahtevom po republikanski ureditvi Jugoslavije.

Demonstracije tudi v Kobaridu

Gorica, 20. avgusta

Dne 17. avgusta se je zbralo okrog 4000 ljudi iz Kobarida in iz bližnjih ter daljnih vasi pred sedežem okrajnega narodno-osvobodilnega odbora in angloameriške vojaške uprave.

Neprestano vzklkanje je jasno izražalo voljo ljudstva, ki zahteva svoje pravice. Poizkus angliške policije, da bi razgnala množico, so naleteli na vedno močnejši odpor. Množica je določila delegacijo, ki naj bi guvernerju obrazložila svoje zahteve, vendar pa ni bila sprejeta. Ker zahtev, naj se izobesijo na praznik zmagave zastave vseh narodov, ki so sodelovali v borbi za uničenje fašizma, zavestni niso hoteli ugoditi, je zaplapolala na cerkvenem zvoniku slovenska zastava. Ljudstvo pa je vdrlo v prostore vojaške uprave in razobesilo poleg angleške in ameriške zastave še slovensko, jugoslovansko in sovjetsko zastavo.

Tonček in Fanika sta siroti

Tonček in Fanika Stopar sta izgubila očeta med partizani 1943 med nemško ofenzivo na osvobodjeno slovensko ozemlje. Bogsgavedi kako dobro nista nikoli živela, sedaj je še posebej hudo. Posebno je revež štiriletni Tonček. Hudo kašlja in slabo spava. Vsi domnevajo, da je Tonček bolan na pljučih. Mati, ki od putra do noči gara na kmetiji, je dežala, da bi bil potreben zdravniške nege, toda da nima s čim plačevati oskrbovalnine zanj v kakem zavodu, kjer bi se Tonček zdravil. Pa smo potolažili Stoparjevo mater in ji dejali, da v državi ljudske oblasti taki

otroci niso obsojeni na prezgodnjo smrt in večno počasno hiranje, marveč bo poskrbljeno tudi zanje. Ustanovili bomo domove za otroke in po teh domovih bodo vsi najpotrebnejši našli, kar bodo za svoj zdrav telesni in duševni razvoj potrebovali.

V dneh akcije za osirotele otroke bomo poskrbeli tudi za malega Tončka. Kadar bo zdrav in krepak, se bo vrnil k svoji materi in s svojim delom koristil domovini, hvaličen narodu, ki je v največji potrebi pomagal tudi njemu, bolnemu otroku brez očeta, mali siroti.

Noben otrok ne sme ostati nepreskrbljen

Informacije o vojnih sirotah dobite v trgovini »Manon« v Šelenburgovi ulici dnevno od 8. do 10. in od 16. do 18. ure.

Tam gori za hramom en trsek stoji...

Prečudna deželab topolov trsa in klopotev. Dežela šegavosti in barv. Ob jutrih je skoraj bela, zvečer so drevesa krvava in trate modre, razporki grap pa kakor črni jeziki. Tu so ljudje, ki nosijo skrivnosti v sebi, ki so dobri kakor zemlja, na kateri bivajo, preprosti kakor otroci in vendar jih ne moreš nikdar doumeti, če nisi čisto njihov. Zaman bi hodil na romanja, na gostovanja in sedmine, s posemom pojdejo mimo tebe in sam ostaneš kraj poti.

Zdej je vse dobro. Kmalu bo jesen in klopotei stoji na vrhovih gor, od daleč krožijo vrane. Prvo grozdje je že zrelo. Kakšen miličnik še pleza v breg, drugače pa je vse kakor nekoč. Nekje na osonni strani najdeš črn zid; brajda prešača razvaline. Druge stoji mati zvečer med dvermi. Sina so ji pred letom odpeljali, kmalu za tem se prišli po hčerko. Sin se je pred pomladjo oglašil iz Dachaua, hčerka iz Rawensbrücka. Dekle se je vrnilo rumeno in uvelo, za fantom pa je ostala samo skrinja s pražnjo obleko in drobnarijami. Kadar bo v nedeljo popoldne sama doma, bo šla na podstrežje, dvignila bo pokrov in vzela mašno knjižico in drobnarije v roke. Brata pa ne bo, morda bo tedaj od daleč polklicalo: mati, mamica, saj se nekoč povrnem, tako težko je spat v tuj zemlji, preveč nas je skupaj v enem grobu...

Tistikrat, ko so jemali goričke zvonove, so jim trgali srca. Vse noči je prihajalo, kajor da stane srce in ki

čejo na pomoč samo nebo in kmetiči, ki so se od obupa in jeze napili, so divje kleli, dvigali pesti in se prevračali v jarko. Razbijmo jih, zakopajmo jih! Pa jih niso zakopali, ker bi poželje Nemci šli s sedemdesetletnim župnikom. Drugi dan so prišli delavci iz mesta, sprejeli so jih črni kmečki obrabi, niso žal drugega kakor fardamani vrugi. A zvonove so kljub temu sneli, naložili na tovarne vozove in odpeljali. Kakor za pogrebom je šla za njimi procesija otrok, ženske so stale za plotovi, moški na vratnikih. En jeze in upora je bilo na pretek.

Danes ni nikogar več, ki bi jemal zvonove, ki bi stikal za knjigami, lovil fante in jih vlačil v Dachau. Zdej se je nagnilo tudi nad to zemljo široko svobodno nebo, v muziki predjesenskih viher se meša pritkavame klopotev, ki so kakor svatje, okoli njih pa so trseki kakor tiha drobna dekleta.

Pod sadnim drevjem so klopi in tam sem prisostvoval volivnemu zborovanju. Hej, kako so reševali, sporekli so se, zopet spravili in stari krčmar Gregor je že nekaj takih razdril, da so ženske zakokodajskale, dedci pa so se na svoje pipe pozabili in so jim ugasnile. Po zborovanju smo še dolgo ostali skupaj, kpo

je v veliki svobodi, a še mnogo je skrbi, suša je vzela krmo, denarja je malo, mlade žene nimajo obleke za svoje otročice, na vas bi trebalo napeljati elektriko, toliko let se že potegujejo zanj; sami bi dali les, vse plačali. Še mnogo je skrbi, ki jih tarejo. Toda kljub vsemu za njihovih pripovedovanjem čutim živo vero in zaupanje. Morajo priti preko tega in prišli bodo. Preden se razidejo, stopijo še malce v krčmo, da pogledajo, ali je v sodčih še kaj vina. Kaj bo jazen! Globoko v noč odmeva: iz trska gre perje, ta vendri vendri perje...

Spet imajo svoje knjižnice, s svišli so privlekli zaprašene knjige, izkopali so jih iz zemlje. Prireajo mitinge, igrajo. Teden dni prej hodi uladina zaskrbljena, da ne bi pokazala. Pa gre imenitno. Po igri ples in komaj pred jutrom odvriskajo fantje čez breg, kjesibodi se pod oknom kakšen pregovarja z dekletom skozi gater.

V teh tednih so volili, skoraj povsod stooodstotno. Potegnili so jo nemški žandarji, danes stojijo domači fantje na straži. Tu in tam bo razvstine prerasto gradbeni, nastalo se bodo s stisnjo

živega cvetja. Marsikje pa se že dvigajo novi domovi. Teh ljudi ni mogoče spraviti na kolena; kar je bilo porušenih mostičkov, vse so popravili.

Slovenske gorice, cerkvice in hramki; viharji so šli preko vaših pobočij, svetle noči so strmele na vas. Ti zemlja pa ležiš negibno in porajaš iz sebe rodove in cvetje in topole segajoče v nebo. Ali so res tvoji ljudje tako polni strasti in otroštva in vina in tišine goric, ki jih med gaji po-

V trškogorskih vinogradih, prizadetih po hudi toči preteklega ponedeljka, morajo opraviti zasilno trgatvo.

Ljublja sonce? Koliko jih je bilo, ki so stali za tvojimi vrhovi na mrtvi straži. Lacko, Osojnik, pa legija brezimnih, ki jih je zemlja sprejela vase. Bili so dnevi, ko je v jeruzalemskih goricah dišalo po krvi in je ugasnilo sonce za razdejanjem. Zdej tam ni trsa, toda kmalu bo spet in v grozdkih bo rdeč kmo, kakor je bilo nekoč rdeče nebo nad požarjem in so bili škrlatni curki krvi iz raztrganega pogumnega srca. Hej, Slovenske gorice! France Filipič.

Po domovini

NAMESČENCI KAMNIŠKE SMODNIŠNICE

so uredili skupni grob 51 talcev in 39 padlih partizanov, ki ležijo pokopani v Črni pri Kamniku. Odbor ESZDN je organiziral delavstvo, ki so to grobišče preuredili in lepo okrasili.

PREKMURSKA MLADINA TEKMUJE

Vsa prekmurska protifašistična mladina, slovenska in madžarska, se trudi za obnovo in v svojem delu tekmuje. Antifašistična madžarska mladina v delu ne zaostaja za našo mladino.

OB ZAKLJUČKU ŠOLSKEGA LETA V DOLNI LENDAVI

je imela mladina v domu Titove mladine proslavo, ki so se udeležili vsi šolski otroci in mnogo prebivalstva. Pri proslavi so sodelovali učenci meštanske in osnovne šole ter otroški vrtec.

MLADINKE IZ VASI KAMNA PRI TOLMINU

so imele pretekli teden sestanek. Razpravljale so o storjenem in o bodočem delu. V enem tednu so napravile 380 delovnih ur in oprale naši vojski 500 kosov perila.

DELAVCI IZ KRANJA ZA RDEČI KRIZ

Delavci strojnih tovarn v Kranju so zbrali in darovali za Rdeči križ 40 obel, 350 kosov perila in 50 parov čevljev. Delavci pa se udeležujejo živo tudi na drugih področjih.

ŽRTE NACISTOV SE VRAČAJO

V Ljubcu se je vrnil Franc Linhardt, žrtev nacifašizma. V vojni je moral okusiti strahoto skoraj vseh nemških kazenskih taborišč. Vse to gorje je Linhardt povzročila hčerka učitelja Scheschacha iz Ljubcu.

POLJSKA MLADINA DELA

ZMS Polje, v kateri je včlanjenih 90% vse mladine, je bila med prvimi, ki se lotila udarniškega dela. Pionirji so nabrali večjo količino starega železa, papirja, čunjev pa tudi hipogea cvetja.

KRAJ ZALEC

je nakazal Zgornji Savinjski dolin 10 krav, 3 telice, enega junčka in štiri vprečne vole. Ta živina je bila dodeljena za vojaške konje, žlačani pa so imeli razumevanje za Zgornjo Savinjsko dolino in ji pomudili tel žival. Ne smemo se čuditi, da je pri nas pomanjkanje živine, saj je okupator samo ob zadnji ofenzivi odvilkel nad 3000 glav živine.

IZ NOVOVNEKEGA OKROŽJA

V okolju Velike Lašče so pričeli obnovljati stanovanjske hiše. V kratkem bo začela delati apnenica, ki bo proizvajala dnevno en vagon apna. Okraj je dobil za popravilo hiš tudi nekaj cimenta.

IZ NOVOKOŠKEGA OKROŽJA

V Ribnici popravljajo deško šolo, ceste in opeterno. V Žužemberku so poslavljeni že vsi zasilni mostovi in zasuti vsi prekopi na cesti. Prekopi so zasuti tudi v Šmihelu in Zagradcu. V Metliki, kjer je sovražnik porušil električne drogeve in je bila napeljava zelo poškodovana, so zopet postavili zasilne drogeve in popravili druge

pomanjkljivosti. Da bo zopet zaporela elektrika, manjka le še napeljava preko Kolpe. Tudi v vasi Orehoviča so pričeli ljudje iz lastne pobude popravljati šolo.

V Novem mestu imajo dijaški internat, kjer stanuje okrog 20 dijakinj. Ustanovljena je dijaška kuhinja, kamor hodi na hrano okrog 80 revalnih dijakov in partizanov, ki posejajo šolo.

Narodna milica iz St. Jerneja je zela šentjernejskega župnika, ki je bil znar organizator bele garde in ima na vesti mnogo zločinov. Ljudstvo iz bližnje in daljne okolice je z odobravanjem sprejelo to vest.

MURSKO POLJE ZA REVNE OTROKE IZ LIKE

V nabiralni akciji za revne otroke iz Like so se iskazale matere in žene iz Vučje vasi. Velike kofare so romale od hiše do hiše in vsaka žena je nekaj darovala, tudi mast, moko in jajca. Nekatere so darovale celo obleke.

SODELOVANJE LENDAVSKE MLADINE Z VOJSKO

Doljlenkavska mladina je priredila v času pred vojitvami vrsto kulturnih in prosvetnih nastopov. Da bi imelo to delo še večji uspeh, je stopila ZMS v tesno zvezo s 7. četo KNOJ-a.

IZ LIVOLDA PRI KOČEVJU

Pri nas se je zbralo mlado in staro na udarniški dan, da popravi poškodovana poslopja. Popraviti in pokriti je bilo treba šolske poslopje v Livoldu, cerkvi v Livoldu in Dolgi vasi, oba gasilna doma v Livoldu in Dolgi vasi ter 12 kmetijskih poslopj. Čeprav imajo naši kmetje obilo dela na polju, so se prostovoljno delu za obnovo polnočestveno odzvali.

SKRB ZA POVRATNIKE V SUBOTICI

V Subotici se nanajša ena izmed največjih zbirnih baz za tiste, ki se vračajo iz internacije in iz vojnega ujetništva v domovino. Ta zbirna baza razpolaga s prostorom za 7000 oseb in je doslej sprejela že nad 100.000 naših in tujih državljanov.

DE. MILORAD STRAZNICKI NA ZAČETNI KLOPI

Državni tožilec v Zagrebu je po zval na odgovor dr. Milorada Strazičnickega, bivšega poslanika pred-aprilske Jugoslavije v Stockholmu in vseučiliškega profesorja. Strazičnicki je v decembru 1941 sprejel v Zagrebu službo v ministrstvu za zunanje zadeve pri Paveličevju istaki vladi.

BREZPLAČNO ZDRAVLJENJE V BOSNI

Nedavno je prišla v Bosansko Krajino sanitetna kolona JA z 10 zdravniki in pomožnim osebjem. Na loga ekipe je, da prouči zdravstveno stanje prebivalstva in ljudem pomaga, posebno tam, kjer so potrebni ranocelnske pomoči.

IZNAJDLJIV MASINIST

Veliki stroj električne centralne v Gospiću se je pokvaril in ni bil že dve leti v obratu. Različni strokovnjaki so si stroj ogledovali in ga skušali popraviti, toda nikomur ni uspelo.

Ministrstvo za socialno politiko

Ministrstvo za socialno politiko pomno poziva vse pokojniške fondne državnih uslužbenecv, Podporni fond pomožnega osebja v službi države, podporne fondne pomožnega osebja bivše dravske banovine, oz. bivše pokrajinske uprave, razne humanitarne fondne, pokojniške fondne državnih prometnih ustanov, pokojniške fondne pogodbenih poštarjev, banovinske pokojniške fondne obelih uslužbenecv Narodne banke, pokojniški fond uslužbenecv državnih hipotekarne banke, pokojniški fond uslužbenecv Privredne agrarne banke, kakor tudi vse fondne in vse samopomoči pri javnopravnih in ostalih ustanovah.

Ministrstvo za socialno politiko. Zdrunjenje trgovcev v Ljubljani name. Da bodo popravili in drugi izpiti na Trgoviški strokovni nadaljevalni šoli v sredi 29. t. m. ob 14. uri popoldne. Razpored je menden na lokali ostani desk.

Četr štška tekmuje s Centrom!

V petnajstinevni akciji za preskrbo otrok je četr štška napovedala boj čettri Centru. Dasi je manjša in ima manj prebivalcev, namenava v teh dneh nabrati za naše sirote več ko čettri Centru. Doslej je čettri štška nabrala za nepreskrbene otroke: 1200 kg moke, 1200 kom. jajc, 28 kg sladkorja, 25 kg masti, 3000 cigaret in 200 litrov vina.

Obsodbe pred vojaškim sodiščem

Ljubljana, 24. avgusta. Izredno vojaško sodišče pod predsedstvom podporočnika Jožeta Pungertšiča je včeraj ves dan sodilo obtoženim poslovojem velesejmske družbe. Glavni obtoženev, tovarnar in veletrgovec Fran Bonač je o prikriti otvoritve Ljubljanskega velesejma v jeseni 1941 imel hlapčevski nagovor, v katerem se je priporočal Duceju, izražajoč mu »globoke in odkritosrčno hvaležnost, pa tudi močno voljo po sodelovanju.

Značilno za razmere pod staro Jugoslavijo je bilo dejstvo, ki ga je obtožen Bonač navedel v svoji obrambo na razpravi na obtožbo, da je v svoji tovarni »Celuloz« na Vidmu ob Savi nastavlil nemškega državljanja in člana NSDAP, inž. Teodorja Fritscha. Trdil je, da se je sprčo nezadovoljstva, ki je zavladalo ob tej nastavitvi med delavstvom, obrnil na tedanje bansko upravo s prošnjo, naj vprašanje korektnosti imenovanega inženjerja preišče.

Šodšče za obrambo narodne časti v Osijeku je obravnavalo primer znane tvrdke G. Schicht. Na zatožni listi klopi so bili člani ravnateljstva, ki so bili obtoženi, da je podružnica Schichtove tvornice v Zagrebu ves čas okupacije po lastni iniciativi delala za okupatorja in njegove pomagače.

TVRDKA SCHICHT PRED SODIŠČEM

Sodšče za obrambo narodne časti v Osijeku je obravnavalo primer znane tvrdke G. Schicht. Na zatožni listi klopi so bili člani ravnateljstva, ki so bili obtoženi, da je podružnica Schichtove tvornice v Zagrebu ves čas okupacije po lastni iniciativi delala za okupatorja in njegove pomagače.

Šodšče za obrambo narodne časti v Osijeku je obravnavalo primer znane tvrdke G. Schicht. Na zatožni listi klopi so bili člani ravnateljstva, ki so bili obtoženi, da je podružnica Schichtove tvornice v Zagrebu ves čas okupacije po lastni iniciativi delala za okupatorja in njegove pomagače.

Pred vojaškim sodiščem, ki mu je predsedoval kapetan Lado Švigelj, so bili sojeni lastniki in poslovojem tvornice tovarne Moste d. z. o. z. v Ljubljani. Obtožba, ki jo je zastopal javni tožilec podporočnik Janez Keguš, jim je očitala, da so kot narodni sovražniki izročili Kemično tovarno v dobi okupacije v eksploatacijo okupatorjevi oboroževalni industriji.

Pred vojaškim sodiščem, ki mu je predsedoval kapetan Lado Švigelj, so bili sojeni lastniki in poslovojem tvornice tovarne Moste d. z. o. z. v Ljubljani. Obtožba, ki jo je zastopal javni tožilec podporočnik Janez Keguš, jim je očitala, da so kot narodni sovražniki izročili Kemično tovarno v dobi okupacije v eksploatacijo okupatorjevi oboroževalni industriji.

Dne 9. avgusta so orožniki iz Pliberka iskali pri posestnikih Alojziju Milaču in Kumerju na Blatu orožje. V hišo so se vpenetali, kar se je dalo prestaviti, in so ugotovili, da je bila ovadba neresnična.

Tako je na Koroškem

Dne 9. avgusta so orožniki iz Pliberka iskali pri posestnikih Alojziju Milaču in Kumerju na Blatu orožje. V hišo so se vpenetali, kar se je dalo prestaviti, in so ugotovili, da je bila ovadba neresnična.

Vsem potrošnikom kuriva

Vse potrošnike kuriva v Ljubljani vjdno prosijo trgovci s kurivom, naj se zgledajo v njihovih poslovalnicah zaradi obračuna za drva, dobavljena po 1. juliju t. l. Urada je sedaj določena cena za trda drva, žagana, franko skladišče trgovca z 95.20 din za 100 kg, dočim so trgovci pobirali akontacijo v višini le 55. — din za 100 kg in znaša doplačilo 40.20 din pri 100 kg.

Ker morajo trgovci sproti plačevali vse dospele kurjivo, nujno prosijo svoje cenj, odjemalce (gospodinjstva) obrate, internerance i. dr., da jim to različko čimprej poravnajo. Hkrati opozarjajo vse potrošnike, da zamorejo iz tega razloga dobavljati kurivo le proti takojšnjemu plačilu. Ob tej priliki naprošajo one naročnike, ki še niso naročili oz. dvignili drv na prvo delitev letošnje nakaznice, naj to nemudno storo, ker bo sedanja prva delitev v najkrajšem času zaključena.

Obnovitvena dela v georgijskih prestolnici

V georgijskih prestolnici so pričeli velika obnovitvena dela. Proračun za mesto Tbilisi znaša letos nad 150 milijonov rubljev, 25 odstotkov več kakor lani. Osrednji trg v mestu, ki nosi ime velikega pesnika Rustavelija, bo popolnoma obnovljen. Na tem trgu gradijo veliko hišo za kombinat Grusogol (georgijski premog), ki bo ena najpomembnejših palač v mestu.

Sovjetski arhitekti padlim vojakom

Sovjetski arhitekti postavljajo spomenike nad skupnimi grobovi junakov, ki so padli v veliki domovinski vojni. Na glavnem trgu v Königbergu se zaključuje dela pri 26 m visokem obelisku. Arhitekt Sergej Nenušjan, ki je napravil načrt za obelisk, je dejal, da bo ta obelisk iz granita in marmorja spomenik vojakom, ki so padli v naskoku na Königberg. Obelisk bodo krasili reliefi, ki bodo predstavljali gardiste v na-

Pišejo nam

Tako je v Melincih

V prekmurski ravnini, ob Muri, ležijo Melinci z majhnimi, s slamo kritimi hišami. Na oknih se bohotojno slapovi rdečih cvetov, pridne roke jih že ob zgodnjih jutranjih urah zalivajo.

Novo pogozdovanje hidrografske ekspedicije v Arktiku

V evropskem delu Sovjetske zveze so pričeli obširno pogozdovanje. Letos bodo pogozdili 10.000 hektarjev več kakor lani. Mladji gozdovi že dobro uspevajo na ozemlju ruske Ukrajine, Bele Rusije in v krajih, kjer so nemški napadalci posekali ali požgali stare gozdove.

Elektrifikacija moskovskega železniškega omrežja

Ljudski komisariat ZSSR za železnice je napravil nove načrte za nadaljnjo elektrifikacijo moskovskega železniškega križišča. V bodočih petih letih se bo povečala elektrifikacija železniških prog okrog Moskve za več sto kilometrov.

Tako je na Koroškem

Dne 9. avgusta so orožniki iz Pliberka iskali pri posestnikih Alojziju Milaču in Kumerju na Blatu orožje. V hišo so se vpenetali, kar se je dalo prestaviti, in so ugotovili, da je bila ovadba neresnična.

Vsem potrošnikom kuriva

Vse potrošnike kuriva v Ljubljani vjdno prosijo trgovci s kurivom, naj se zgledajo v njihovih poslovalnicah zaradi obračuna za drva, dobavljena po 1. juliju t. l. Urada je sedaj določena cena za trda drva, žagana, franko skladišče trgovca z 95.20 din za 100 kg, dočim so trgovci pobirali akontacijo v višini le 55. — din za 100 kg in znaša doplačilo 40.20 din pri 100 kg.

Obnovitvena dela v georgijskih prestolnici

V georgijskih prestolnici so pričeli velika obnovitvena dela. Proračun za mesto Tbilisi znaša letos nad 150 milijonov rubljev, 25 odstotkov več kakor lani. Osrednji trg v mestu, ki nosi ime velikega pesnika Rustavelija, bo popolnoma obnovljen.

Sovjetski arhitekti padlim vojakom

Sovjetski arhitekti postavljajo spomenike nad skupnimi grobovi junakov, ki so padli v veliki domovinski vojni. Na glavnem trgu v Königbergu se zaključuje dela pri 26 m visokem obelisku.

Nudite sirotam goriko zavetje!

Nudite sirotam goriko zavetje! Odprite vrata vašega doma otroku brez staršev! Nahranite dnevno enega otroka brez doma!

Nudite sirotam goriko zavetje!

Nudite sirotam goriko zavetje! Odprite vrata vašega doma otroku brez staršev! Nahranite dnevno enega otroka brez doma!

Nudite sirotam goriko zavetje!

Nudite sirotam goriko zavetje! Odprite vrata vašega doma otroku brez staršev! Nahranite dnevno enega otroka brez doma!

Nudite sirotam goriko zavetje!

Nudite sirotam goriko zavetje! Odprite vrata vašega doma otroku brez staršev! Nahranite dnevno enega otroka brez doma!

Nudite sirotam goriko zavetje!

Nudite sirotam goriko zavetje! Odprite vrata vašega doma otroku brez staršev! Nahranite dnevno enega otroka brez doma!

Nudite sirotam goriko zavetje!

Nudite sirotam goriko zavetje! Odprite vrata vašega doma otroku brez staršev! Nahranite dnevno enega otroka brez doma!

NAŠE GOSPODARSTVO

Odvzem vojnega dobička

V četrtkov štampilj smo objavili poziv Mestnega NOO v Ljubljani vsem vojnim dobičkarjem, da v 15 dneh vlože prijave po zakonu o odvzemu vojnega dobička.

Ta zakon je bil, kakor smo že poročali, objavljen 26. maja t. l. in ima namen, odvzeti ono imovino, ki so si jo posamezniki pridobili v vojnem času pod zaščito okupatorja s tem, da so izkoristili ljudsko stisko in izjemne vojne razmere. Vojni dobiček se odvzame v korist sklada za obnovo in pomoč oškodovanim krajem, odnosno onim, ki so v vojni utrpeli hudo škodo ali pa so vse izgubili. Dohodki po zakonu o odvzemu vojnega dobička bodo torej najvažnejši vir denarnih sredstev sklada za obnovo in pomoč opustošenim krajem, kamor se bodo stekali poleg tega še dohodki od prodaje blaga, ki nam ga dobavlja UNRRA, in odbitki ob likvidaciji potrdil, izdanih o prilikah zamenjave okupacijskih novčanice. Glede na velik pomen odvzema vojnega dobička za obnovo opustošene domovine, bodo morali narodno osvobodilni odbori zastaviti vse sile, da se ne bo izmaknil odvzemu vojnega dobička nič, ki je med vojno obogatel na račun ljudske bede in stiske.

Dolžnosti narodno-osvobodilnih odborov

Zakon nalaga okrajnim (mestnim) narodno osvobodilnim odborom dolžnost, da pozovejo vojne dobičkarje k vložitvi prijave o svojem dobičku med vojno. Pa tudi odbori sami morajo zbrati podatke za vsakega vojnega dobičkarja. Višino vojnega dobička določijo po svobodni oceni na javni razpravi komisija 5 članov, ki jo postavi okrajni (mestni) narodno osvobodilni odbor. Pri ugotovitvi vojnega dobička mora komisija upoštevati tako prijavo vojnega dobičkarja kakor tudi referat pristojnega finančnega organa, zbrane podatke in predlog referenta za vojne dobičke pri pristojnem narodno osvobodilnem odboru. Ljudstvo samo pa mora z narodno osvobodilnim odborom sodelovati pri zbiranju podatkov za vsakega vojnega dobičkarja. Da se ugotovi, koliko je posamezni vojni dobičkar naložil svojega denarja v teku vojne, določa zakon, da je vsako, ki je v dobi vojne prodal nepremičnino, zlato in nakit ali druge predmete, dolžan v 30 dneh od razglasitve splošnega javnega poziva prijaviti kupčevno ime in prodajno ceno.

Da se bo zakon o odvzemu vojnega dobička pravilno izvrševal, je zvezni minister za finance izdal podrobna navodila, ki so sedaj objavljena v prilogi »Uradnega lista« z dne 18. t. m.

Kaj se šteje za vojni dobiček

Kot vojni dobiček se odvzame ono povečanje imovine, ki se pokaže kot razlika med predvojno imovino na dan 6. aprila 1941 in imovino na dan osvoboditve t. j. 9. maja 1945. Navodila finančnega ministra podarjajo, da se odvzame razlika v imovini, ako je bila pridobljena ob naslednjih pogojih:

1. če je bila pridobljena od oseb, ki jih zakon šteje za vojne dobičkarje,
2. če je imovina pridobljena s kakršnikoli posli med vojno,
3. če so se posili opravljali na ta način, da so se izkoristile izjemne razmere in da ljudstva in 4. če med vojno doseženi dobiček presega normalni dobiček, ki bi se bil dosegel pri normalnih pogojih pridobivanja in če v svoji skupni vrednosti presega 25.000 din DFJ. Za uporabo zakonske določbe, da se dobiček odvzame, morajo biti izpolnjeni vsi štirje pogoji. Če eden od gornjih pogojev manjka, se zakon ne uporabi.

Kdo je vojni dobičkar

K 1. točki pojasnjujejo navodila finančnega ministra, da more biti vojni dobičkar vsaka oseba, najsi je naš državljan ali tujec. To velja tudi za pravne osebe, kakor so delniške družbe in družbe z o. z., ki jim je namenjeno pridobivanje, nadalje gospodarske zadruge, gospodarska podjetja, občine, cerkva in samostanov, samostojni skladi, ustanove itd., ako so se bavili s takimi posli in so si pridobili med vojno kakršno koli imovino. Ne štejejo se za vojne dobičkarje (čl. 2. zakona):

- a) samostojni obrtniki, ki niso v času vojne imeli tudi nečasno, več kakor enega pomočnika in enega vajenca. Za samostojnega obrtnika se šteje samo tisti, ki se je bavil izključno s posli svoje obrti, ne pa tudi z drugimi posli najsi bo le po strani. Zato se v smislu gornje določbe ne šteje za samostojnega obrtnika n. pr. urar, ki se je med vojno razen s popravilom ur in drugih predmetov svoje stroke bavil še z drugimi posli, kakor z nakupom in prodajo ur, zlata, nakita in podobno; prav tako se ne šteje čevljar, ki se je poleg svoje obrti bavil z nakupom in prodajo usnja, obutve in potrebščin za čevlje.
- b) za vojne dobičkarje se ne štejejo kmetovalci, ki niso stalno uporabljali najemne delovne moči. Za kmetovalca se po tej določbi šteje le tisti, ki je sam ali s pomočjo članov družine obdeloval svojo ali v najem vzeto zemljo ali pa je kot poljski delavec delal v službenem razmerju, ako se ni bavil z nikakimi drugimi posli. Za vojnega dobičkarja se ne šteje tisti, ki je svoje posestvo obdeloval kdaj pa kdaj z uporabo tuje delovne moči, ako je pri tem delu sodeloval tudi sam ali so sodelovali člani njegove družine.
- K točki a) in b) je treba še pripomniti, da velja za kmetovalca ali samostojnega obrtnika po teh predpisih izjemno tudi oni, na čigar posestvu ali v čigar delavnici je bila stalno zaposlena najemna delovna moč v nadomestilo lastne delovne moči, ker je moral on sam v vojsko, v internacijo, ujetništvo ali je bil

ubit. V primeru take odsotnosti obrtnika je smela obrtna delavnica poleg enega pomočnika in enega vajenca zaposliti še eno delovno moč.

Imovina pridobljena s posli med vojno

K 2. točki, ki pravi da mora biti dobiček pridobljen s kakršnikoli posli med vojno, pojasnjujejo navodila, da zakon ne opredeljuje pojma poslova, temveč navaja, da so to lahko gospodarski ali kateri koli drugi posli. Vojni dobičkar si je lahko pridobil imovino s trgovino, industrijo ali obrtjo, kar je najpogostejši primer. Mogel pa se je ukvarjati tudi s posli prostega poklica, z znanstvenim delom ali celo s posli službenega razmerja, ker so tudi to posli v smislu zakona. Tudi sprememba oblike imovine (n. pr. prodaja zlata in nakup nepremičnine itd.) se šteje za posel, ker se je na ta način lahko pridobila znatna imovina. Trgovec, ki je n. pr. razprodal zalogo tekstilnega blaga po črnoborzijskih cenah in si kupil nepremičnino, je s tem lahko pridobil znatno imovino, kajti cena nepremičnin daleč ni tako narasla, kakor so narasle cene na črni borzi. Razlika med ocenjeno vrednostjo nepremičnin in vrednostjo razprodanega blaga na dan 6. aprila 1941 predstavlja torej vojni dobiček. Zakon ne določa, da je opravljane poslov morale biti trajno (obratno) in se torej tudi posamezni posli štejejo kot posli v smislu zakona.

Seveda se ne odvzame imovina, ki je bila med vojno pridobljena z dedovanjem kot dota ali na kak podoban način, razen če je bila na ta način prenešana na drugo osebo imovino, ki si jo je med vojno pridobil zaposlnik ali darovalec in se v tem primeru odvzame kot vojni dobiček zaposlnika ali darovalca.

Ugotavljanje vojnega dobička

Zakon določa, da je treba vojni dobiček ugotoviti s primerjavo imovine vojnega dobičkarja ob začetku in ob koncu vojne z nekaterimi izjemami, o katerih govori čl. 2. Pod imovino v smislu zakona je treba razumeti vso imovino vojnega dobičkarja. Potemtakem tvorijo imovino: nepremičnine (zemljišča, zgradbe,

podjetja s stroji in napravami), surovine, polizdelki in izdelki, pohištvo (oprava, obleka in perilo, posteljina, kuhinjska posoda), umetniški predmeti, zbirke znamk, starega denarja in podobno, živila vseh vrst, dragotnine, (zlato, nakit, gotovina, domača in tuja valuta), terjatve ne glede na obliko, imovinske pravice (patenti, servituti, življenjska zavarovanja, ustanovljene rente) itd. Ker se smatra kot imovina samo čista imovina, je treba pri ugotavljanju njene vrednosti odbiti dolgove, ki to imovino obremenjujejo.

Da se ugotovi vojni dobiček je treba najprej oceniti vrednost skupne imovine, ki jo je imel vojni dobičkar na dan 6. aprila 1941., nato pa vrednost njegove skupne imovine na dan 9. maja 1945. v imovino na dan 9. maja 1945. se računa tudi:

- a) tisti del imovine, pridobljene med vojno, ki je bil porabljen za kakršnekoli naložbe, če vrednost teh naložb ni že enkrat vračunana;
- b) tisti del imovine pridobljene med vojno, ki ga je vojni dobičkar porabil za odplačilo dolgov, nastavljenih pred 6. aprilom 1941., ker pomen to odplačilo zasluže iz vojne dobe. Po 5. točki 2. člena se ne šteje za vojni dobiček, če je poplačal dolgove tak plačnik, ki ga je po uredbi o likvidaciji kmetičev dolgov iz leta 1936 šteti za kmetovalca in čigar posestvo ne presega 10 ha za obdelovanje sposobne zemlje. Tu je treba razlikovati med onim kmetovalcem, ki se je med vojno bavil izključno s kmetijstvom in ni stalno uporabljal najeto delovno moč (upoštevajoč izjemo iz 3. točke čl. 2) ter ga zakon sploh ne smatra za vojnega dobičkarja, in kmetovalcem sploh. Kmetovalcu, ki pride v poštev kot vojni dobičkar, gre zakon toliko na roko, da mu imovina na dan 9. maja 1945 ne povečuje še z onim zneskom, ki ga je porabil za odplačilo predvojnih dolgov, vendar velja ta ugodnost le tedaj, če tak kmetovalec nima več kakor 10 ha zemlje za obdelovanje.
- c) Kakor že enkrat omenjeno, se v imovino na dan 9. maja 1945 všteje tudi tisti del imovine, pridobljene med vojno, ki je bil med vojno prenešen na druge osebe z dedovanjem, daritvijo med živimi, z voliti ali v obliki dote. Vojnemu dobičkarju, ki je med vojno pridobil imovino na pr. razdeljeni od svoje otroke, se torej razdeljena imovina prav tako šteje med imovino na dan 9. maja 1945.
- d) Končno se prštejejo k imovini na dan 9. maja 1945. tudi tisti del imovine, pridobljene med vojno, ki je bil porabljen za popravilo škode, nastale v vojnem času na imovini vojnega dobičkarja, ker je bila ta imovina pridobljena med vojno.

Imovina vojnega dobičkarja, ocenjena na dan 9. maja t. l. in povečana z deli imovine pod a), b), c) in d) se primerja z njegovo imovino na dan 6. aprila 1941. Presežek, ki se pokaže nad imovino ob začetku vojne, je dobiček, pridobljen med vojno. Ako tako ugotovljeni dobiček pridobljen med vojno, presega normalni dobiček, ki bi ga doletel dosegel ob normalnih pogojih pridobivanja, se ta dobiček vojnemu dobičkarju odvzame v celoti v korist sklada za obnovo in pomoč opustošenim krajem.

Obnova zavarovalstva

Med civilna zavarovanja štejemo vse kmečke stavbe z vsemi premičninami in pridelki ne glede na višino njihove vrednosti; vse javne stavbe, ki služijo za urade, za stanovanja, bolnišnice in šole, vse cerkvene in bogoslužne stavbe do zneska 3.000.000 din s premičninami vred; vse stanovanjske stavbe do vrednosti stavb in premičnin 1.000.000 din, vse trgovske zaloge blaga do vrednosti 300.000 din, vse obrt do skupne vrednosti opreme strojev, izdelkov ter surovin brez stavb do din 300.000, izvzemši ono malo obrt, v kateri se predelujejo ali izdelujejo les, olja, opeka in celuloza, kjer smatramo za civilno zavarovanje le one primere, v katerih celokupna vrednost stavbe, opreme, strojev in surovin ne presega zneska 300.000 din, vse vodne žage in vodne mline do skupne vrednosti stavb, opreme in zalog največ 100.000 din.

3) Za industrijske obrate kakor tudi za stanovanjske stavbe z vrednostjo preko 1.000.000 din, kakor tudi za ona podjetja, katerih vrednosti presegajo zgoraj navedene vsote in za vsa specialna rizika, kakor so kinematografi, gledališča, spediterji itd. pa prevzema Zavarovalni zavod Slovenije jamstvo in proviziorno požarno kritje po posebnem posamičnem pismenem dogovoru. Zato naj ti zavarovalci zahtevajo neposredno od Zavarovalnega zavoda Slovenije posebne vprašalne pole in naj stopijo glede zavarovanja z zavodom v neposredno zvezo.

S to izjavo je omogočil Zavarovalni zavod Slovenije, da bodo prišli do zavarovanja vsi zavarovalci, kaj in se bodo police spisale pozneje. Vskakemu, ki bi se mu primerila nesreča in bi pri njem nastal požar, bo dobil od zavoda izplačano odškodnino do njegove dejanske škode.

Vpisnih pol, ki so na razpolago pri krajevnih zastopnikih zavoda, se zavarovalci prav z veseljem poslužujejo in večinoma polnoštevilno pristopajo k federalni zavarovalnici. Misel o nujni potrebi zlasti požarnega zavarovanja je bila že pred vojno tako razširjena, da je ostala malokatera hiša nezavarovana.

Intenziviranje proizvodnje v zagrebški tvornici čevljev. Tvornica čevljev Knoch v Zagrebu je po začetku zavednega delavstva znatno povečala proizvodnjo. L. 1939. je znašala povprečna proizvodnja na enega delavca v tovarni 3 pare čevljev, sedaj pa se je to število povečalo na 4.1 in celo na 4.7 para. Tvornica ne izdeluje več tipiziranih čevljev, temveč 7 različnih vrst čevljev.

Ukrepi za plačevanje brez uporabe gotovine

Plačevanje brez uporabe gotovine potem čekov in virmanov s prepisovanjem z računa na račun, to so sodobne oblike plačevanja. Te oblike so zelo razširjene v vseh gospodarskih razvitih deželah, posebno v Veliki Britaniji, Združenih ameriških državah in v Sovjetski zvezi. Posebno v Sovjetski zvezi so se v zadnjem času te oblike plačevanja zelo razširile. To je rezultat cele vrste smiselnih ukrepov državne kreditne in valutne politike kakor tudi vztrajnega dela, da se javnost in voditelji podjetij navdijo posluševati se tega načina plačevanja, kjer koli je to mogoče.

Prednosti plačevanja brez uporabe gotovine so naslednje: V prvi vrsti gre za veliko štednjo časa in dela. Pri plačevanju brez gotovine odpade preštevavanje čestih velikih količin denarja in prenašanje denarja iz blagajne v blagajno, ki se pogosto vrši v vrečah za denar ali z vozom. Nato odpade tako zvano vževanje, to je napaka pri šteju, ki ima za posledico višek ali primanjkljaj, kar izziva spore med tistimi, ki prejmejo in tistimi, ki plačajo, kakor tudi materialne škode in odgovornosti za blagajnike.

Velik je pomen plačevanja brez gotovine za denarni obtok, ker je pri takem načinu plačevanja potrebno manj novčanice. Znano pa je, da je vrednost denarja tem večja, čim manj ga je v obtoku pri isti količini blaga na trgu.

Zvezo finančno ministrstvo, ki se zaveda važnosti plačevanja brez uporabe gotovine, je izdalo vrsto ukrepov v korist tega načina plačevanja. V prvi vrsti je vsem državnim in privatnim bankam priporočilo, da vrše vse plačilne naloge svojih klientov z virmani, kjer koli je to mogoče. Tu gre za vsa plačila firmam, državnim uradom, ustanovam socialnega zavarovanja in podobno. V zvezi s tem je vsem davčnim oddelkom ukazano, da sprejemajo plačila davkov z virmani, kar si pred vojno ni bilo mogoče zamisliti. Nadalje je izdan ukaz vsem državnim blagajnam, da imajo vso svojo imovino, razen tiste, ki je potrebna za drobna plačila, pri denarnih zavodih in da vrše vsa plačila, kolikor je to mogoče, s pomočjo virmanov.

Gospodarska podjetja morajo imeti tekoče račune pri javnopravnih denarnih zavodih

V finančnem zakonu se nahaja zakonska odredba (čl. 34, točka 8), ki predpisuje, da vrše državni uradi, ustanove in podjetja plačila za nabave in delo in storitve v vrednosti nad 5000 dinarjev izključno z virmanom v korist računa upnika pri Poštni hranilnici ali katerem drugem javnopravnem denarnem zavodu. Ista zakonska odredba predpisuje, da so upniki države dolžni, da odpro račune pri javnopravnih denarnih zavodih.

V zvezi s tem zakonskim predpisom je zvezni minister za finance predpisal 11. avgusta t. l. navodila glede obveznosti gospodarskih podjetij, da odpro račune pri javnopravnih denarnih zavodih in da razdelitvijo dela med državnimi denarnimi zavodi.

Poziv izvoznikom in uvoznikom

Uprava za zunanjo trgovino poziva vsa podjetja in firme, ki imajo obrtno pooblastilo ali dovolitve in se bavijo z izvozništvom, da predložijo najkasneje do 13. septembra tega leta prijave v duplikatu, in sicer: podjetja in firme s sedežem po protokolaciji na ozemlju federalne Srbije in Vojvodine neposredno upravi za zunanjo trgovino v Beogradu, a podjetja in firme, ki imajo svoj sedež z ozirom na protokolacijo na ozemlju ostalih federalnih enot, upravi za zunanjo trgovino pri dotični federalni enoti.

Prijavi je treba dostaviti na stroj spisane naslednje podatke: 1. Točen naslov protokolirane firme odnosno podjetja in sedež; 2. pravno obliko podjetja (d. d. ali k. d., javna trgovska družba ali zadruga); 3. značaj podjetja (trgovinsko, industrijsko, obrtno, zadržno, rudnik itd.); 4. čigav je kapital (domač, tuj ali mešan, kolikor je domačega, kolikor tujeje kapitala in komu pripada tuji kapital); 5. kdo so lastniki podjetja, ali je pod prisilno upravo, ali je drž. ali priv. last in čigava. Ako je pod prisilno upravo, je navesti ime sedanega oziroma prejšnjega lastnika; 6. ali se peča z uvozom ozir. izvozom potrošnih ali proizvajalnih predmetov; 7. katere predmete je podjetje prej uvažalo ozir. izvažalo, s katerimi namerava sedaj obratovati in s katerimi deželami; 8. ali obstoja povpraševanje iz inozemstva, za katere predmete, v kakšnih količinah in iz katerih dežel; 9. v katerem področju je obratovalo podjetje prej in kje namerava obratovati sedaj; 10. katere so bile glavne poslovne zveze v inozemstvu (kupci in dobavitelji); 11. ali ima na razpolago potrebni ovojni material (kakšen in v kakšni količini); 12. ali ima na razpolago skladišča oziroma ali jih danes uporablja podjetje ali kdo drugi; 13. katera od najbližjih nakladalnih postaj pride v poštev za izvoz posameznih proizvodov (navesti ime postaje in vrsto tira; normalni, ozki ali industrijski), bodisi v smeri državne meje ali izvoznega pristanišča.

Industrijska in druga podjetja, razen popolnoma trgovinskih, bodo poslala še sledeče podatke: a) morebitne poškodbe (v odstotkih); b) katere predmete proizvaja in kakšna je njegova sedanja in prejšnja proizvodnja zmogljivost pri 8urnem delavniku za 300 delovnih dni; c) v koliko merjah se dela v podjetju; d) ali je izvažalo lastne proizvode in uvažalo predmete za lastno uporabo; e) katere predmete in v kakšni količini bi moglo podjetje mesečno proizvajati za izvoz; f) s kakšnimi morebitnimi zalogami vsakega izvoznega predmeta razpolaga sedaj; g) katere domače surovine uporablja za izdelavo svojih proizvodov (za vsak predmet posebej), od koga jih nabavlja in ali ima zaloge in kakšne; h) katere surovine tujeje izvora je uvozilo samostojno in koliko, katere in v kakšni količini preko posredovalcev v letih 1939., 1940., 1941., 1942., 1943. in 1944. in iz katerih dežel (navesti za vsako deželo količino v kilogramih in vrednost v dinarjih), katere surovine namerava uvoziti po svojem sedanjem programu in iz katerih rezerv; i) po kakšnih cenah je nabavljalo potrebne surovine domačega in tujeje izvora v letih 1938., 1939., 1940., 1941., 1942., 1943. in 1944. in koliko od teh samostojno, koliko pa preko posrednikov (navesti točno za vsak izvozni predmet količino v kilogramih in vrednost v dinarjih, to pa za vsako leto posebej) in po kakšnih cenah.

Prijave se nanašajo tako na popolnoma trgovska, kakor tudi na proizvajalna podjetja in tvrdke. Priložiti jim je treba poslednje bilanco. Podružnice, izpostave, zastopstva in podobno, v kolikor bi se uvoz ali izvoz vršil tudi na njihovo ime, bodo dostavili zahtevane podatke iz svojega delokroga samostojno. Uprava za zunanjo trgovino bo upoštevala za registracijo samo tiste tvrdke in podjetja, ki bodo v določenem roku izvršila prijavo in predložila zahtevane podatke. Samo take tvrdke in podjetja bodo mogla dobiti uvozna ozir. izvozna dovoljenja na podlagi obstoječih predpisov. (Iz uprave za zunanjo trgovino.)

Cene jedilnega olja

Ministrstvo za trgovino in oskrbo Narodne vlade Slovenije razglasa: Ministrstvo za trgovino in oskrbo DFJ — uprava za cene — je s svojo odločbo z dne 4. avg. 1945 (št. 571): določilo cene jedilnemu olju takole:

1. v prodaji na debelo 29,40 din za 1 kg franko skladišče trgovca na debelo, vključno stroški vrnitve praznih sodov tovarni, brez mestne trošarine;
2. v prodaji na drobno 31 din za liter, vključno stroški vrnitve praznih sodov trgovcu na debelo, brez mestne trošarine.

Gornje cene veljajo v prodaji na debelo in na drobno za kraje, ki leže ob železniški postaji. Za druge kraje se smejo h gornjim cenam zaračunati še dejanski stroški prevoza.

Ker je za mesec avgust odpadajoči delež olja prejel šele del potrošnikov in to po stari ceni, prejme tudi ostali del potrošnikov olje po stari ceni, zaradi česar veljajo nove cene za federalno Slovenijo šele od 1. septembra 1945 dalje.

Odredba o odkupnih cenah sadja, sadjevca in žganja

Ministrstvo za trgovino in oskrbo je z odredbo (V. št. 338/1) z dne 24. t. m. določilo v sporazumu z ministrstvom za kmetijstvo odkupne cene za sadje, sadjavec in žganje takole:

1. češnje in slive: I. vrsta — izbrane 6 din za 1 kg, II. vrsta 5 din za 1 kg, III. vrsta — industrijske — 3,50 za 1 kg;
2. namizno grozdje: I. vrsta — izbrano 14 din za 1 kg, II. vrsta 8 do 10 din za 1 kg;
3. orehi: I. vrsta — tankolupnasti 12 din za 1 kg, II. vrsta — koščaki 8 din za 1 kg;
4. sadjevce: 6 do 8 din za liter;
5. žganje: silivoka 55 din za 1 liter, sadno žganje 45 din za 1 liter.

Določitev mlevnine

Ministrstvo za trgovino in preskrbo v zvezi z vladi, uprava za cene, je dne 16. julija 1945 izdalo odločbo o odrejanju ujem, nagrade za mletev na parnih in vodnih mlinih v vsej državi, ki je objavljena v Uradnem listu DFJ št. 54. Njene glavne določbe so naslednje:

Za mletev na drobno in na debelo v parnih in vodnih mlinih v vsej državi se ne glede na pogonsko moč odreja naslednja mlevnina (ujem): a) za valjčne mlince z napravo za čiščenje in sejanje, za mletev 100 kg žita 45 din, b) za navadno mletev na kamnu za 100 kg žita 34 din, c) za mletev koruze na debelo za 100 kg žita 24 din.

Ta ujem velja za vse mlevce, tako za zasebne osebe kakor tudi za državne in javnopravne ustanove ter vojaštvo. Za ujem se prejema plačilo v gotovini pri mletvi za trgovino in vojaštvo. Pri mletvi za kmete se plačilo za ujem lahko sprejme tudi v naravi. Ujem v naravi se obračunava na osnovi cen, predpisanih za mletev, ter na osnovi nakupnih cen za žito. Razpršitev znaša 2%, če ni v žitu več kot 2% nečistih smol.

Gornje določbe veljajo tudi za federalno Slovenijo, ker je odločba izdana za celo državo. (Iz ministrstva za trgovino in oskrbo NVS.)

Odločba o cenah mineralne vode

Ministrstvo za trgovino in oskrbo je z odločkom (V. št. 346/1) z dne 22. avgusta t. l. določilo cene mineralne vode. Iz vrelcev uprave za proizvodnjo, obrabo in razdelitev sanitetnega blaga začasno takole:

1. Za upravo: steklenica 5 dcl 2,35 din, steklenica 10 dcl 3,60 din, steklenica 14 dcl 4,40 din, franko najbližja razkladišna postaja trgovca na debelo, vključno vse trošarine, prometni davek in stroški prevoza polnih in praznih steklenic na železnici;
2. v prodaji na debelo: steklenica 5 dcl 2,90 din, steklenica 10 dcl 4,50 din, steklenica 14 dcl 5,50 din, franko skladišče trgovca na debelo, vključno stroški dovoza polnih steklenic s kolodvorov do skladišča in stroški vrnitve praznih steklenic na kolodvor, kato in zaslužek;
3. v prodaji na drobno: steklenica 5 dcl 3,50 din, steklenica 10 dcl 5 din, steklenica 14 dcl 7 din, kozarec 2 dcl 1,50 din.

K tem cenam je prepovedano zaračunavati kakršne koli pribitke. Prekrščenje cen je kaznivo po zakonu o pobujanju nedopustne špekulacije in gospodarske sabotaže (Uradni list DFJ št. 241/23 z dne 23. aprila 1945.).

Gospodarske vesti

Obvestilo vsem založniškim podjetjem. Kabinete zveznega ministrstva za prosveto je izdal naslednje obvestilo vsem založniškim podjetjem: Opozarjajo se vsa založniška podjetja Jugoslavije, državna, zasebna in druga, da se morajo zaradi odobrenja za prevajanje vseh sovjetskih knjig, brošur in za tiskanje ter prevodov, ponatiskovanje prej izdanih knjig in brošur, kakor tudi v pogledu avtorske pravice in drugega obratati na predstavništvo V/O Mednarodna knjigarnica v Jugoslaviji, Beograd, Terazije 30. Brez predhodnega dovoljenja tega predstavništva se ne sme tiskati nobena knjiga in brošura sovjetskih avtorjev.

Cene jedilnega olja

Ministrstvo za trgovino in oskrbo Narodne vlade Slovenije razglasa: Ministrstvo za trgovino in oskrbo DFJ — uprava za cene — je s svojo odločbo z dne 4. avg. 1945 (št. 571): določilo cene jedilnemu olju takole:

1. v prodaji na debelo 29,40 din za 1 kg franko skladišče trgovca na debelo, vključno stroški vrnitve praznih sodov tovarni, brez mestne trošarine;
2. v prodaji na drobno 31 din za liter, vključno stroški vrnitve praznih sodov trgovcu na debelo, brez mestne trošarine.

Gornje cene veljajo v prodaji na debelo in na drobno za kraje, ki leže ob železniški postaji. Za druge kraje se smejo h gornjim cenam zaračunati še dejanski stroški prevoza.

Ker je za mesec avgust odpadajoči delež olja prejel šele del potrošnikov in to po stari ceni, prejme tudi ostali del potrošnikov olje po stari ceni, zaradi česar veljajo nove cene za federalno Slovenijo šele od 1. septembra 1945 dalje.

Odredba o odkupnih cenah sadja, sadjevca in žganja

Ministrstvo za trgovino in oskrbo je z odredbo (V. št. 338/1) z dne 24. t. m. določilo v sporazumu z ministrstvom za kmetijstvo odkupne cene za sadje, sadjavec in žganje takole:

1. češnje in slive: I. vrsta — izbrane 6 din za 1 kg, II. vrsta 5 din za 1 kg, III. vrsta — industrijske — 3,50 za 1 kg;
2. namizno grozdje: I. vrsta — izbrano 14 din za 1 kg, II. vrsta 8 do 10 din za 1 kg;
3. orehi: I. vrsta — tankolupnasti 12 din za 1 kg, II. vrsta — koščaki 8 din za 1 kg;
4. sadjevce: 6 do 8 din za liter;
5. žganje: silivoka 55 din za 1 liter, sadno žganje 45 din za 1 liter.

Določitev mlevnine

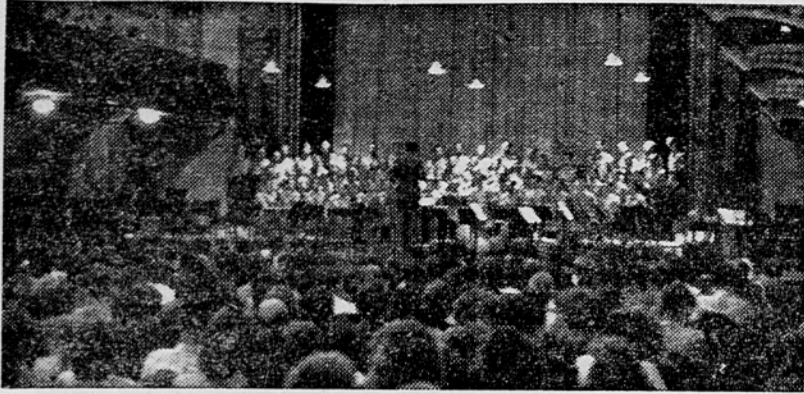
Ministrstvo za trgovino in preskrbo v zvezi z vladi, uprava za cene, je dne 16. julija 1945 izdalo odločbo o odrejanju ujem, nagrade za mletev na parnih in vodnih mlinih v vsej državi, ki je objavljena v Uradnem listu DFJ št. 54. Njene glavne določbe so naslednje:

Za mletev na drobno in na debelo v parnih in vodnih mlinih v vsej državi se ne glede na pogonsko moč odreja naslednja mlevnina (ujem): a) za valjčne mlince z napravo za čiščenje in sejanje, za mletev 100 kg žita 45 din, b) za navadno mletev na kamnu za 100 kg žita 34 din, c) za mletev koruze na debelo za 100 kg žita 24 din.

Ta ujem velja za vse mlevce, tako za zasebne osebe kakor tudi za državne in javnopravne ustanove ter vojaštvo. Za ujem se prejema plačilo v gotovini pri mletvi za trgovino in vojaštvo. Pri mletvi za kmete se plačilo za ujem lahko sprejme tudi v naravi. Ujem v naravi se obračunava na osnovi cen, predpisanih za mletev, ter na osnovi nakupnih cen za žito. Razpršitev znaša 2%, če ni v žitu več kot 2% nečistih smol.

Gornje določbe veljajo tudi za federalno Slovenijo, ker je odločba

Zmagoslavje „Srečka Kosovela“ v Trstu in Gorici

Kar je pevski zbor Jugoslovanske armade »Srečko Kosovela« ob priliki svoje zadnje turnee na Primorskem obljubil, je v kratkem času izpolnil. Niti deset dni po prvi, se je podal že na svojo drugo turnejo po primorski zemlji. Najprej je nastopil na skupnem koncertu z ljubljansko Filharmonijo dne 15. avgusta v Postojni ob priliki slavnostne otvoritve naše prelepe Postojnske jame. Te velike prireditve se je, kakor smo že poročali, udeležilo od blizu in daleč do 15.000 ljudi, z zastopniki naše vlade ter civilnih in vojaških oblasti na čelu. Treba je reči, da je bil koncert ljubljanske Filharmonije in »Srečka Kosovela« centralna točka postojnskih slavnosti.

Po koncertu v Postojni je »Srečko Kosovela« sam nadaljeval svojo pot. Zavezniki so ustregli njegovi prošnji in so temu reprezentativnemu zboru našega Generalnega štaba izdali dovoljenje za nekaj koncertnih gostovanj onstran demarkacijske črte. Tako se je zbor 16. t. m. odpeljal v Sežano, kjer so tamkajšnje mladinske organizacije njegov nastop na prostem. Na tej prireditvi se je zbralo nad tisoč ljudi. Povabljeni so bili tudi Angleži, ki so bili zlasti veseli dveh angleških pesmi, ki jih je imel zbor tudi na sprednjem. Naše primorsko ljudstvo pa je od točke do točke glasno dajalo zboru priznanje in duška svojim čustvom. Navdušenje vseh navzočih je doseglo vrhunec zlasti pri narodnih in partizanskih pesmih. Sežanske mladinke so svoje primorske rojake naravnost zasule s cvetjem. Bilo je opaziti nešteto rosnih oči, in od vsepovsod so padali klici in vprašanja: »Kdaj boste prišli?« »Boste ostali?«

S ponosom so dekleta gledala na svoje primorske rojake, ki so ponekod naše jugoslovanske pesmi daleč po svetu, in pred katerimi stoji sedaj pot na sever, med brate Čeha, Poljake in celo v matuško Sovjetsko Rusijo! Po koncertu so Sežanci »Kosovela« pogostili, nakar ni bilo poslavljanja ne konca ne kraja.

Dne 17. t. m. je predvideni koncert v Trzinu, žal, zaradi nepremostljivih težko moral odpasti, zato pa so 18. in 19. t. m. bili kar trije koncerti v Gorici. V soboto ob 4. uri popoldne je bil prvi koncertni nastop v gledališču Verdi, ki je bilo nabito polno slovenskega in italijanskega občinstva. Ko so prišli naši pevci z dirigentom tov. Simonitijem na oder, jih je sprejel oglušajoč aplavz. Nato so jih pozdravili zastopniki slovenskih in italijanskih protifašističnih društev, mladinci in pionirji. Ko se je koncert začel, se je splošno navdušenje stopnjevalo od pesmi do pesmi. Večina pesmi je bilo treba ponavljati. Razpoloženje ljudstva je bilo nepopisno. Ploskanja in cvetja je bilo na kupe. Na koncu so se od vseh strani oglašale besede tople zahvale za izredni umetniški užitek. Ljudi kar ni bilo mogoče odpraviti. Okrasili so avtomobile s cvetjem in z zastavicami. Le z največjo težavo so se potem vozila z našimi pevci prerašla skozi gosto množico.

Drugi dan, v nedeljo, se je vse ponovilo v še večjem obsegu. Že celo uro pred pričetkom koncerta ni mogla več živa duša v natlačeno gledališče. Ljudem je zastajal dih in od ginjača nad našo pesmijo so marsikomu privrele solze v oči.

Neposredno po tem koncertu so pevci obiskali naše ranjence v bolnici. S svojo pesmijo so jim prinesli tolažbo in razvedrila, za kar so jim bili ti od srca hvaležni. V imenu ranjenih tovarišev se je pevcem zahvalil tov. politični komisar, ki je med drugim dejal:

»Kakor nas je prej pesem družila v borbi, tako nas družijo sedaj pri našem naporu za boljše bodočnost... Najboljši dokaz italijansko slovenskega bratstva je dejstvo, da mi razumemo njihovo pesem, oni pa našo!«

20. avgusta je končno »Srečko Kosovela« prispel v Trst. Tudi tu je imel dva koncerta, in sicer v gledališču Verdi. Vstopnice so bile razprodane že tri dni naprej. Vsak večer je prisostvovalo nad 2000 ljudi, med njimi predstavniki vseh sindikatov in društev. Prav tako so bil navzoči tudi zastopniki našega odreda pri zavezniškem zasedbenem korpusu s komandantom polkovnikom Beničem na čelu. V Trstu sta imela oba koncerta seveda še bolj slavnostno obliko. Tudi tam so se vrstili pozdravi vseh slovenskih in italijanskih protifašističnih društev.

»Ko odhajate na obisk k severnim slovenskim bratom, jim povejte, da živita tu na jugu dva brata naša naroda, katerih srca so trdna kot kraška skala in misli čiste kot Jadransko morje!«

Napeto pričakovanje več kot dvatisočglave množice se je že ob prvi pesmi sprosto. Aplavz za aplavz, nemalokrat kar sredi pesmi, je izražal čustva vseh poslušalcev. Končno se je na pevce vsulo pravo morje rož.

»Živeli naši Slovenci, živeli naši bratje, živeli Titovi vojniki!«

Že samo dejstvo, da so zbor in njegovi solisti V. Zählerova, M. Kri-

stančič in M. Janovsky, pretrgali tradicijo in kot prvi nastopili v gledališču Verdi v slovenskem jeziku, je vredno posebne zabeležbe v znamenju novega razdobja v slovensko italijanskih odnosih!

Vsi ti koncertni nastopi »Srečka Kosovela« v Sežani, Gorici in Trstu so dvignili samozavest našega tamkajšnjega ljudstva, pa tudi ponos, da so bili ravno primorski fantje zmorni, povzpeli se na tako zavirlivo umetniško višino. Splošna sodba v Trstu, ki je eno izmed glasbeno najbolj kritičnih mest, je bila, da takoga zbora še niso čuli. S tem se tudi strinjajo kritike vseh tržaških slovenskih, italijanskih in zavezniških časopisov.

Tako piše »Primorski dnevnik«: »Slovenske, hrvaške, srbske in makedonske pesmi so napolnile srca Tržčanom, ki so obsuli nastopajoč s cvetjem. Primorske in koroške pesmi so vzbudile vihar navdušenja, kajti to so pesmi tistih dveh delov našega naroda, ki danes enako trpita in se z vsemi silami borita za združitev v enotni demokratični Jugoslaviji.

Dvorana se je tresla od navdušenega vzklikanja in ploskanja, pevci so bili obdarjeni z venci in šopki ter zasuti s cvetjem. Trst je izkazal ljubezen do slovenske pesmi in do Jugoslovanske armade, svoje osvoboditeljice.«

»Glas zaveznikov« pravi med drugim:

»Izreden pevski dogodek je doživel včeraj Trst, ko je v gledališču Verdi nastopil veliki pevski zbor Jugoslovanske armade »Srečko Kosovela«. Pevskemu zboru se resnično pozna, da je prehodil vso razvojno pot od začetka do danes, ko stoji v zboru preko 60 pevsko izšolanih moških in izredno dobri solisti. Seveda gre tej vigranosti glavna zasluga dirigentu Radu Simonitiju, višjemu vodji ljubljanskega opernega zbora. Pozna svoje pevce, ki sledijo brezhibno vsakemu njegovemu gib. Tako uspeh ne more izostati, saj so vsi ena sama celota, ki razpolaga z odličnim glasovnim materialom.«

»Il corriere di Trieste« pravi: »Zbor »Srečko Kosovela« predstavlja kompaktno in homogeno, a kar najbolj gibko telo. Lepi glasovi, tudi posamični, tehnično elastični in into-

nančno čisti, so kos tudi najtežjim dinamičnim prehodom; predstavljajo edinstven, občudovanja vreden instrument, ki se ponaša s krepkimi in pastoznimi basi (deloma najlepšega zvoka in redkega obsega), z mehikimi in čistimi tenorji in končno s topilimi in izrazitimi baritonali. Pod tenkočutnim in varnim vodstvom dirigenta Simonitija, ki je vnet in inteligentna zborovodja, je zbor zapel dvajsetorico pesmi, med katerimi bi bilo težko izbrati najbolj uspele, ker so vse bile podane čudovito, kar je vse plod dela pa tudi prirojenega glasbenega občutja. Največje priznanje so žele slovenske, makedonske, dalmatinske, hercegovske in koroške narodne pesmi, in med ostalimi zlasti Adamičeva »Mara v jezeru« in »Kaj ti je, deklacija«, v katerih je omogočilo sodelovanje ženskega glasu (Vanda Zihler) dosego učinkovitih efektov.

»Il Lavoratore« pa piše: »Svojo pravo kritiko je podalo že občinstvo s tem, da je sijajnemu zboru in njihovemu odličnemu dirigentu Radu Simonitiju priznalo uspeh brez primere.

Bil je večer čistega umetniškega užitka, in kar se tiče zbora, resnične odkritja. To so ljudje, za katerih pomeni petje več kot želja ali zadovoljstvo, temveč naravno potrebo.

Disciplina popolna, glasovi so mehki in polni, solisti odlični. Vse to je tudi zasluga izvrstnega dirigenta Simonitija.«

Drevi ob 20. koncerti!

Drevi ob 20. prireditvi v veliki unijski dvorani pevski zbor Jugoslovanske Armade »Srečko Kosovela« pred odhodom na svojo veliko turnejo po Češki, Poljski in Sovjetski zvezi, koncert, katerega dobiček gre v korist akcije za preskrbo otrok.

Koncert bo dirigiral tov. Rado Simoniti, iz vrst tistih naših mladih glasbenikov, ki so se med prvimi odzvali klicu domovine in so v najtežjih dneh naše borbe znali postaviti celega moza. V partizanih se je uveljavil kot eden najboljših in najbolj plodovitih skladateljev, največje zasluge pa ima v organiziranju zborovskega petja. V severni Africi je organiziral pevski zbor, ga povedel preko Italije na osvobodeno ozemlje. Tik srditih bojev je zbor doraščal umetniško in politično in dosegel sedanjostni vrhunec. Povsod je žele uspehe in priznanja, ki se ima v prvi vrsti zahvaliti svojemu izkušenemu dirigentu, kar so poudarjale kritike vseh časopisov. Na poslednji turneji po Primorski je zbor s svojim dirigentom in solisti dosegel naravnost triumfalni uspeh.

Prav tak uspeh mu želimo na njegovi poti v bratske slovenske države Češko, Poljsko in našo veliko zavezniško Sovjetsko zvezo, kamor bo ponesel slavo naše lepe pesmi iz nove osvobodene Jugoslavije.

Partizan pripoveduje kako so v Postojnski jami zažgali skladišče bencina

V času »Postojnskih dni« je partizan, zastavnik Marolt pred mikrofonom v prenosu ljubljanske radijske postaje opisal uspešno akcijo zažiga bencinskih sodov v vhodni volnini Postojnske jame.

»Dva in dvajset prostovoljcev nas je prišlo 23. aprila 1944 v Predjamo, kamor nas je pozval stib XXXI. divizije IX. korpusa. Tu smo od komandanta Iztoka zvedeli za načrt in nalogo, zažgati skladišče bencina, o katerem so Nemci in domobranci mislili, da je varno spravljeno in trdno zastražen v sami Postojnski jami. Kakih tisoč sodov bencina! Za to nalogo so nam določili osem, med njimi so bili Pamuč, Rev, Štrukelj Dušan, Danilo (v poznejših borbah padel) in jaz. Za vodjo je bil določen Tomo, izredno drzen borec, še obveščevalnega centra »Vojkove brigade«, star

kakih 25 let, ki je kasneje v težkih borbah junaško padel. Po rodu je bil Poljak, ki je pobegnul iz nemške internacije na naše ozemlje in se kmalu izkazal s svojo drznostjo in pogumom.

Proti večeru smo iz Predjame krenili v smeri Črne jame. Bili smo do zob oboroženi, s seboj smo imeli strojnico in brzostrelke. Vreme je bilo lepo. Poleg orožja smo imeli še minerski material, železno lomačo, krampe in sveder za vrtnje v skalo. Preko Studenega smo krenili skoz gozd. Na poti pri jami smo postavili po dve trojki s strojnico in nalogo, da varujeta vsaka zase prehod z obeh strani, med trojki pa vzdrževalca zveze med tema in naslednjimi stražami pred in pozneje v jami sami. Sam vhod v Črno jama je od vrha do tal zadelan z močno železno pregrado in

gosto železno mrežo. Btina vrata so bila trdno zapahnjena. S krampom so ročno odbili del mreže in ga zavahali navzgor in že se je prvi splazil skoz pregrado, iz notranje strani razbil držalce in vrata so se odprla. Tu smo pustili vzdrževalca zveze in s prižganimi karbidaricami previdno krenili med temne oboke Črne jame. Seveda nismo stopali naravnost proti glavnemu vhodu Postojnske jame, temveč izza hrbta po podzemskih hodnikih iz smeri Črne jame, ki je zvezana s Postojnsko jama. Sprva smo šli še v gruči, saj se nam še ni bilo treba bati presenečenja. Naš cilj je bil še zelo daleč, normalnega hoda debelo uro in vmes je bilo še nekaj varnostnih pregrad, ki so jih zgradili okupatorji, ker so vedeli, da grozi s te smeri nevarnost skladišču... Prišli smo do prve ovire: železna vrata v rovu. Sprva smo hoteli minirati, a računali smo z možnostjo, da bi z zamolko eksplozijo sovražnika morda le opozorili, zato smo z železnim drogom na vzvod dvignili vrata iz tečajev in prodirali dalje, potem ko smo tudi tu pustili partizana za zvezo. Pred nami se je kmalu pojavila druga ovira: skoraj dva metra debel zid iz zloženega kamena. Tudi tega smo zrušili. Postavili smo stražo, a zdaj smo že previdno, drug za drugim, z naperjenimi brzostrelkami in zaslonjenimi svetilkami nadaljevali podzemsko pot. Na odcepah ali križiščih smo v tla zarisali orientacijske puščice za povratek in za zvezo, če bi nam pretela nevarnost. Ko smo prišli do tirov jamske železnice, smo medsebojno razdalje povečali. Pri »Mevji glavici« smo se sezuli in bosi nadaljevali pot. Od glavnega vhoda nas je ločilo samo še kakih tri sto metrov. Svetili smo samo še z električnimi baterijami tik predse. Evo, teman kup — prva skupina sodov z bencinom!

In dalje proti vhodu, skoz katerega je prihajala modrina noči. Postavili smo mitraljeza, ki je s svojim orožjem obvladal vhod z vse okolice. Pred nami je stala gora bencinskih sodov. Tiho, s stisnjenimi zobmi in pridržanim dihom smo začeli vrtati sod za sodom, iz katerega je začel cureti bencin, ki nam je kmalu segal do gležnjev. Skoz luknjo slehernega sode smo spustili kemični svinčnik, ki je bil tempiran na dvajset minut. Hitehi smo in se že odmikali ter vrtali sode. Zdal pa že kmalu ni bilo časa za tiho vrtnanje, temveč smo začeli zbijati luknje kar s krampi, in to je delalo precejšen ropot. Zasišal nas je domobranec pred glavnim vhodom in začel streljati. Odgovoril mu je naš mitraljezec. Navrtali smo zadnjo skupino sodov in se odmaknili tako daleč, da nas ni več oblival bencin. Rudi je tedaj vzel iz žepa krpo, zavil vanjo kamen, namočil v bencin, zažgal in vrugal goreče vžigalo daleč predse na glavno skupino sodov. Začelo je goreti in zdaj je bil čas, da se jedro umaknemo, kajti dim se je začel valiti in pričakovali je bilo vsak hip eksploziji, ki jih bodo povzročili tempirani svinčniki.

Umik je bil lahek, saj se nam ni bilo bati zasledovalcev iz smeri glavnega vhoda, pač pa nam je pretela nevarnost, če bi nas odrezali od izhoda iz Črne jame. V temi je stopil Danilo tako nerodno, da si je poškodoval nogo in sem ga moral podpirati. Glavna skupina se nama je oddaljila in ostala sva sama. Prav kmalu sva zablodila in nisva vedela ne naprej ne nazaj. Zahvaliti se morava zgolj naključju, da sva na slepo našla pot iz jame.

Ko nas je Tomo prešel, je eden manjkal, in sicer Rudi. Poslal je v jama patroljo, in ko ga ta ni našla, še drugo in še tretjo. Danilo se je. Vsak hip nas lahko obkolijo. Računali smo na dvoje možnosti: ali da se Rudi v kakem prepadu ubil in mu ni rešitve, ali pa je zašel in se bo skušal tako ali tako rešiti, kajti v teh okoliščinah mu zdaj nihče ni mogel pomagati in bil bi nemiseln tvegati po neuspehih poskusih vso skupino in s tem morda tudi varnost divizijskega štaba. Po zboru smo se oddaljili v bližnji gozd in tamkaj dočkali, kako je zagrela, zamolko in grozeče, prva detonacija bencina iz za njo druge. Zdal šele smo vedeli, da smo do kraja izvedli svojo nalogo in da je skladišče bencina zares uničeno.

Ob pol devetih je Tomo štabnemu poveljstvu javil, da smo izvršili nalogo. Kmalu se je premaknila celotna XXXI. divizija na Pivko. Bilo je med veliko ofenzivo. Na vidiku so bile in že v teku velike borbe. Rušili smo proge, mostove, borbe so bile pri Št. Mihelu in Landofu in drugod. Medtem se je iz glavnega vhoda Postojnske jame še kakih sedem dni valil gost, črn dim, ki je s svojimi sajami prevlekel tudi precejšen del Postojnske jame, skoraj do plesne dvorane.

Rudi se je vrnil po osem in štiri-desetih urah. Bil je zašel in ni vedel ne naprej ne nazaj. Kljub hladu in praznemu želodcu je vztrajal in verjel v svojo rešitev. Drugi dan je zasišal švabsko patroljo, ki je oprezovala skoz podzemske hodnike. Videl je luč, se potuhnil za kapnik in ko so šli mimo njega, se je po prstih splazil za njimi v smeri izhoda iz Črne jame. Kmalu mu je živa struja zraka kazala pot v prostost. Prišel je ven, v bližnji vasi dobil civilno obleko in se prebil do štaba, kjer smo ga pozdravili z največjo radostjo.

Nalpeše kapniške skupine bodo očistili saj, toda v glavnem pa bo tisti kos jame ohranil svojo prevleko, ki bo kot zgodovinska znamenitost še poznim rodom pričala o junaškem dejanju partizanov v borbi za našo svobodo.

KULTURNI PREGLED

Novo hrvatske knjige

»Nakiadni zavod Hrvatske« je izdal štiri nove knjige. V seriji »Partizanska književnost« so izšle povesti in pesmi Jože Horvata »Za pobjedu« in pesniška zbirka Ive Čače »S vrela svobode«. V seriji »Suvremeni pisci Hrvatske« so izšle nove knjige Verke Škurla Iljičeve »Tekla Sava, mutna i krvava«, kot tretja knjiga Vladimira Nazora pa njegovi »Govori i članci«.

Knjiga Jože Horvata »Za pobjedu« je zbirka petnajstih povesti in dveh pesmi iz naše borbe. Najznačilnejše med njimi so: Varnice, Careva čizma, Protestna skupština partizanskih konja, Strašni san poštarja Nikole Gojkovića, Pripovedi o ceduljkama, Suha grana itd. — Ta knjiga je kot odmev starih strmih klancev in gotovih partizanskih gozdov, piše »Omlačinski borac«. Njegovi ljudje so ljudje iz naše zemlje: tu je topničar Franjo Blažeković, zaveden in usmiljenja vreden človek; Dmirar, ki je bil borec en sam dan, pa srečen umira, ko sliži o naši moči; Josip Pogačić, tihi zagorski kmet, v borbi pa lev, mitraljezec in jurisaj; Rade, stari prvobornik s spominskim znakom in stara srbska majka iz Male Rijeke; Milica Solaja, ena od tisočev ki so spremljale borce itd.

Peti zvezek zbirke »Partizanska književnost« je knjiga Ive Čače »S vrela svobode«. V njej so pesmi iz partizanskega življenja (Dolazi neprijatelj, Za Jasenovac) in alegorija v treh slikah »Dragopojka«, Ive Čače je preprosto kmet samouk: pesnik, pripovednik in slikar.

»Tekla Sava, mutna i krvava« pa je knjiga novel Verke Škurla-Iljičeve,

ve, s katero se je ta znana pisateljica po dolgem molku spet prvič oglašila. Ustaške čase je preživela v Zagrebu, pa je že takrat pisala o vsem, kar je doživljala in silajala v skričala svoje rokopise. Tako je nastala ta knjiga novel, od katerih ima vsaka resnično zgodbo. (Braco i sekta, Naš Čiro, Banja Luka, Božić na vješalima). Ta knjiga petnajstih novel je strašen dokument preživetih dni. Izšla je kot prvi zvezek zbirke »Suvremeni pisci Hrvatske«.

Nazorova knjiga »Govori i članci« je poleg zbirke »Pjesme partizanke« in dnevnika »S partizanima« tretje njegovo delo, nastalo v osvobodilni vojni. Med tem ko imata prvi dve knjigi literaren in dokumentaren značaj, pa kaže ta predvsem politično delo Vladimira Nazora v tem času. Knjiga ima 30 govorov in člankov, 10 slik in je lepo opremljena. Med govori so nekateri, ki predstavljajo velike mejnike v naši narodni zgodovini. Tako govori na II. in III. zasedanju ZAVNOH-a, govor ob sestavi Narodne vlade Hrvatske v Splitu in ob osvoboditvi Zagreba. Politične važnosti so tudi Nazorove poslanice Dalmatincem, Hrvatom in Istranom. O vseh mogočih temah je razpravljajal Nazor v govorih, ki jih prinaša ta knjiga. Govoril je o Titu, o ženi — partizanki, o partizanskem gozdu, o slovanstvu, o Iliji Muromcu ni o oktobrski revoluciji, govoril je Srbom, zdravnikom in kulturnim delavcem, dalmatinskim mestom in otokom. »Vsa domovina je silajala njegovo ognjevito besedo. Postal je prvi borec in pesnik velike narodne borbe«, piše zagrebški »Vjesnik«.

Z razstave slovenskih umetnikov v Trstu

Fran. Pavlovec: Sava pri Medvodah (olje)

»Pavliha« bo spet izšel

Prav pred letom dni je bilo, avgusta 1944, ko smo dobili »Pavliho« prvič v roke. Bil je vesel dan, zares iz srca smo se nasmejali njegovemu dovopju, besedi in sliki. To je bila prva številka, lepo opremljena in natisnjena — v gozdu seveda — Pa že takrat se je »Pavliha« zavaroval, da ga ne bi prepoznali čakali. Prav na vrh, ob naslov je zapisal, »da izhaja, kadar se mu zljubi.« Septembra se mu je še zljubilo — potem ne več. Da bo počakal svobode, je dejal. Svoboda pa je prišla v tistih vročih dneh — ni čuda, da se »Pavlihi« ni zljubilo. Zdal pa, ko so vremena znošnejša in ko ima »Pavliha« svoj prvi rojstni dan, bo vendar spet izšel. Povedal nam bo vse, za nazaj in za naprej. V prvih septembrskih dneh se bomo nasmejali.

Zapiski

Češki prevodi iz jugoslovanske književnosti. Založba Rudolf Knoch v Pragi posveča veliko pozornost jugoslovanski književnosti. Pripravljajo prevode knjig: Mataulju: »Bakonia fra Brne«; Simonovič: »Hercegovske ljubavne pjesme«; najnovejši roman Ive Andrića in »Partizanski dnevnik« Vladimira Dedijera.

Varaždin je dobil stalno gledališče. Z odlokom ministrstva prosvete je bilo ustanovljeno v Varaždinu državno gledališče z imenom »Narodno kazališče Avgusta Cesarca«. Za upravnika je imenovan Mirko Perkovič, bivši upravnik osiješkega gledališča in režiser zagrebške drame.

Ruski večer v Mariboru. Mestni odbor Osvobodilne fronte v Mariboru je priredil 21. t. m. v mariborskem gledališču ruski večer. Orkester je igral skladbe Reikova, Čajkovskega in Glazunova. Recitirali so pesmi Lermontova in Jesenina. Središče večera pa je bil »Čudež v pustini«, drama Valentina Katajeva v režiji in inscenaciji tov. Žižka.

Prireditve naših tankistov v Kranju. Propagandni odesk I. tankovske divizije je imel pretekli teden v Kranju uspešno kulturno prireditev. Spored je bil sestavljen iz zborovskih pevskih točk, baletnih, odskih in recitacijskih in sicer tako, da so bili zastopani

svi narodi naše države. Peči so partizanske pesmi, baletna skupina je izvajala slovenske narodne pesmi in dalmatinsko kolo, gledališka skupina pa je zaigrala prizor iz življenja pod okupacijo Večer je zaključila recitacija »Pjesma mrtvih proletarca«.

Koncert v Ljutomeru je priredila Slovenska protifašistična ženska zveza. Spored so sestavljale solistične in zborovske pevske točke, pesmi mladih harmonikarjev itd. Dobiček je bil namenjen vojnim sirotam.

Gledališka predstava v Tolminu. V sredo in četrtek 15. in 16. t. m. je gostovala igralska družina iz Cerkljice v Tolminu. Vprizorili so dramo Mateja Bora »Raztrganci« in tako vrnili obisk tolminski mladini, ki je pred 14 dnevi z lepim sporedom gostovala v Cerkljici.

Razstava dalmatinskih upodablja-jočih umetnikov. V umetniškem salonu Gallé v Splitu so odprli dalmatinski upodabljačji umetniki, slikarji in kiparji, svojo razstavo. Razstavlja 37 umetnikov.

Revija narodne umetnosti v Beogradu. Na dan obletnice osvoboditve Beograda, 20. oktobra, bo priredila beogradska radijska postaja revijo narodne pesmi. Za to je koncertni oddelek beogradskega radia pozval vse narodne odbore, kulturno prosvetne odbore in društva in ostale prijatelje narodne umetnosti, da pošljejo svoje izbrane elpde in ansamble, ki bodo

Sovjetski umetniki bodo razstavili v Sofiji. Oktobra bo odprta v Sofiji prva razstava sovjetskih umetnikov. Otvoritvi bo prisostvovala tudi delegacija umetnikov iz Sovjetske Zveze zastopali posamezne federalne edinice ali pokrajine.

Prosimo vse založbe in uredništva revij, ki tega zlost vse delate, da pošiljajo po en izvod vseh svojih publikacij kulturnemu oddelku našega uredništva v oceno.

Posnemajte!

Iniciativni zadrudni odbor v Ljubljani, Tyrševa cesta, bo plačeval mesečno oskrbino za 2 osirotela otroka.

Sindikati Poštne inštitucije bo plačeval mesečno oskrbino za 1 otroka.

PODREUŽNICA »SLOVENSKEGA POROČEVALCA« V MARIBORU
se je preselila iz SLOVENSKE ULICE ŠTEV. 8

NA KOROŠKO CESTO ŠTEV. 1

Tovariši naročniki in čitatelji mariborskega okrožja, obračajte se na mariborsko podružnico, ki sprejema naročnike, oglase, objave, dopise in reklamacije! — »Slovenski poročevalec« dostavlja raznašalci za mesto Maribor dnevno in dopoldanskih urah. — Tovarišice in tovariši, plačujte naročnino točno!

BELEŽNICA

F. D. KRIM nogometna sekcija

KOLENDAR
sobota, 25. avgusta: Ludovik.
SPOMINSKI DNEVI
1944.: Zavzame Pohorski odred...

V nedeljo 26. avgusta igra moštvo
PRIJATELJSKO TEKMO S SVOBODO
na igrišču Mladike na Kodeljevem ob 10. uri

DEZURNE LEKARNE
panes: Mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9,
Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

delovali na naših kulturnih prireditvah.
Odbor.
Kam pa v nedeljo? Vsi ob dveh popoldnevih na miting na Pijavo gorico.

ZBIRALISKA NABIRALNE AKCIJE
ZELEZA
Center: Vrtača, Erjavčeva cesta, Ajdovščina.

Kinematografi
KINO SLOGA: Sovjetski film »BRANILA JE DOMOVINO«.

Vremenska napoved
Sestavil: dr. Vital Manohin
26. avgusta, nedelja: čez dan vpad dežnega vremena...

Radio Ljubljana
SOBOTA, 25. AVGUSTA:
6-6.15 Sovjetske pesmi. 6.15-6.30 Poljske pesmi...

KONCERT ZBORA HARMONIKARJEV »Z VUK« IZ BEOGRADA
bo v ponedeljek 27. t.m. v veliki umlonski dvorani ob 20.

Dr. Matjašič
ordinira zopet redno
v Mariboru, Glavni trg 4-II.

Šolska obvestila
Lichtenturn — meščanska šola.
Učence naj čimprej prinesejo spričevala od 1.1941-42 dalje zaradi nostrifikacije.

Vabilo
na vpis delnic
»VOČAR« d. d., BEOGRAD, TERAZIJE 35-I, vabi interese iz vseh države na vpis delnic pod naslednjimi pogoji:

Dnevne vesti
Službena mesta pri ministrstvu za trgovino in preskrbo so trenutno zasledena, zato naj interese ni vlagajo prošnje za sprejem v službo.

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni brodarski tečaj strokovnih šol
Jugoslovanske mornarice

Namizno teniški dvoboj
Drevo ob 20. odnosno jutri ob 9.
v dvorani bivše Delavske zbornice

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Črna vs. maša se bo brala ob tretji obletnici smrti za blago dušo našega zelo ljubljenežnega sina in brata Staneta Jurčiča v ponedeljek 27. avg. ob 7. jutruja v cerkvi Marijinega oznanjenja.

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Koncert vojaške godbe. V nedeljo 26. t.m. ob 11. dopoldne priredijo vojaška godba štaba IV. armije...

Natečaj
za sprejem učencev v osnovni signalni tečaj šole za zvezo
Jugoslovanske mornarice

Razglas

Vsi upniki bivšega cesarskega podjetja
PETKOŠ — Jesenice
naj se najkasneje v 8 dneh po objavi tega razglasa zglasijo v pisarni istotam.

Obvestilo
Cenjene stranke obveščam, da zopet sprejemam blago (predvino in obleke) v barvanje in čiščenje.

Karl Biško — Kamnik
Mesarska ulica 74

Konjak in rum
prodaja trvdka
A. Šarabon & Co.

KOLARJE — TESARJE
sprejme
Stavbna družba d. d. v Ljubljani, Dunajska cesta 17

POZOR! POZOR!
Ako želite dobro, pravo
staro srbsko slivovico

»Starem Tišlerju«
(Kolodvorska 33)
Razprodaja trvdka »Podrum Bata« iz Obrenova. — Cene nizke. — Gostilničarji! dobijo po nižji ceni!

Prašek za pecivo
Vanilin - sladkor
Rumenilo, pudingi
Skroz 28 let vodilna domača znamka.

ADRIA
SIBENIK FILIP
Ljubljana — Rožna dolina

ZA SVOBODO DOMOVINE SO ŽRTVOVALI ŽIVLJENJE

DR. RUS JOŽE, bibliotekar univerzitetne biblioteke v Ljubljani, je po 14-mesečni internaciji umrl 25. 3. 1945 v taborišču Buchenwaldu.
GROSAR EMANUEL, partizan, je bil ustreljen kot talec 11. 12. 1944 v Laškem.
MIHEVC ANTON, partizan, učiteljščnik, je padel v borbi 31. 10. 1943 na Pleševcih.
KOŠAK ALOJZ, vodnik IV. bataljona Cankarjeve brigade, je daroval svoje mlado življenje spomladi 1942 na Javorovici.
JERAN ANTON, partizan, je bil ustreljen in nato zgorel njegov sin JERAN TONEČEK.
JERAN ALOJZIJ, partizan, je bil ustreljen v Kamniku 7. 7. 1943.
BABNIK JOŽE, partizan minerskega voda, je daroval svoje življenje 16. 5. 1944 v Bukovici.
GOREŠ MARTIN je bil ustreljen v mariborski mučnici 10. 3. 1943.
VERBIČ DUŠAN-MUSO, obveščevalec VII. korpusa, je padel na Dobravi pri Novem mestu.
SUSTERSIČ MIRKO-FRANCE, komisar čete Gorenjskega odreda, je padel 9. 9. 1942 pri Lipniški planini.
JAKUL JULIJ, tovarnar v Karlovcu, je po poldrugem letu trpljenja po taborišču Jasenovcu.
ČADEŽ STANKO, gimn. profesor v Ljubljani, je 20. aprila 1944 podlegel trpljenju v taborišču Natzweilerju.
VALENTINČIČ FRANC, rojen 1911 v Zelmljah, bivajoč na Turjaku, borec NOV, je bil 10. 3. 1944 v Begunjah zadet z dum-dum kroglo.
ZAJEC IVAN, partizan, star 27 let, iz Račne pri Grosuplju, je padel 8. I. 1945 v Rožniku pri Škocjanju.
SIFRER ANTON, partizan, star 19 let, je daroval življenje 23. 10. 1942 na Čemšnici pri Železnikih.
SEVER MARJAN-NACE, partizan, cand. ing., padel na Jamniku 11. 3. 1942.
HEOVAT STOJAN, politdelegat v IV. bat. Cankarjeve brigade, padel 24. 12. 1943 pri Dobruhi.
FLIS DUŠAN, borec Ljubljanske brigade, profesor botanike, padel leta 1943 na Lovi gorji.
MLEKUŽ SAVO-BRANKO, sekretar SKOJ-a Ljubljanske brigade, padel leta 1944 pri Kočevju.
BULOVEC SLAVKO, politdelegat v IV. bat. Cankarjeve brigade, padel februarja 1944 na Javorovici pri St. Jerneju.
RAPE ŽIVKO, borec, padel I. 1943.
CENIVSEK TONE, borec Cankarjeve brigade, padel 14. 11. 1943 pri Novem mestu.
FERK JOSIP, borec Cankarjeve brigade, padel na Dolenjskem 1943; BOBOVKA ARNOŠT, propagandist, padel na Dolenjskem 1943; ZAJC TONI, kurir XV. divizije, padel pri Žužemberku 1944; MAKUC BORIS, borec Ljubljanske brigade, padel 1944 na Uršnih selih.
ŠELAK PETER je daroval svoje mlado življenje na položaju pri Sv. Petru nad Begunjami 31. 1. 1945.
GIORGINI EDVARD je daroval življenje po nepopisnem mučenju, zadet od okupatorjevih krogel 14. 11. 1941 v Dragi pri Begunjah.
ZAVOŠČIČ JANEŽ ANTONIJA, član KPS, je padel v Moslavini 10. 6. 1944.
SUHADOLNIK ELE-ŠAKO, partizan, je padel izdan od domačih izdajalcev 22. 2. 1944 v Vrhopolju.
MRNUH POLDE, trgovec, je bil 2. 10. 1942 ustreljen v Mariboru.
MIHA VRHOVNIK-BLAŽ, partizan, elektromonter, je padel 9. 10. 1944 v Trzinu kot žrtev izdajalca in morilca.
ZUPANEK RUDOLF, šolski upravitelj, je padel 26. 12. 1944 pri Gornjem gradu.
BERGANT JOŽE, živinozdravnik, je padel kot talec na dvorišču celjskega »Starega pisrca« 15. 8. 1942.
AZMAN DRAGO, politikomisar v XII. SNOUB, član KPS, je padel v borbi pri Pijavi gorici decembra 1943.
GOSTIŠA JOŽE, namestnik komandanta, je padel 25. 2. 1944 na Crnem vrhu.
GIBLIČ MARIJAN-IGOR, politikomisar III. bat. Prešernove brigade, študent šumarstva, je daroval mlado življenje 14. 9. 1943.
ZUPANEC RUDOLF, šolski upravitelj, je padel 26. 12. 1944 pri Gornjem gradu.

Mali oglasi
Cenjene čitatelje s štajerske, ki se zanimajo za nakup...

JAVNA BORZA DELA
LJUBLJANA - DELAVSKI DOM
Razpoložljiva mesta za moške:

Razpoložljiva mesta za ženske:
2 delavki za izdelovanje metel, 5 čevljarških prešalnic...

SLUŽBE iščejo

MESTO HIBNICE v Celju iščem, po možnosti s stanovanjem. Naslov: Bizjak Marija, Celje, Razlagova 8.
MANUFABRIKANT-GALANTERIST v večletno prakso, samski, zmožen samostojnosti, pošten, gre tudi v kakšno podjetje za skladiščnika. Naslov: Vodnikov trg 5, pri Megli. 7938-1

SLUŽBO dobe

SAMOSTOJNO FRIZERKO, dobro, iščem za takoj. Plača dobra, stanovanje in hrana po dogovoru. Salon Krauskopf Henrik, Toplice štev. 194, Zagorje ob Savi. 7888-2
VETNAR za vzgojo cvetlic in semen, oženjen ali neženjen, dobi stalno mesto na posestvu v Radovohi vasi. Poudarje Sever & Komp. Ljublj. 7968-2

V A J E N C I

FRIZERKO in vajenka sprejme salon »Vena«, Gradšče 4. 7909-3
ZA ELEKTROMEHANIKA se želi izučiti mlad 14letni fant, zdrav, iz Maribora. Hrana in stanovanje v hiši. Natančnejša poizvedba pri Nisanu Silestru, Predjamska 36, Vič-Ljubljana. 8190-3

VALENTIN KATAJEV

ŽENA
SPOMINU
EVGENIJA PETROVA
Stal je izven skupine in karajoče majal z glavo.
»Zakaj stroj ni pripravljen?« sem strogo vprašala.
»Toda, Nina Petrovna, saj veste sami,« je dejal Vlasov in si zmedeno mel roke. »Vasilij Fjodorovič vedno sam ureja svoj stroj. On nikomur ne dovoli, niti da bi se mu približal. In greh bi bil, pritoževati se zaradi tega: nikdar se ni zgodila nepravilnost. Kaj je s teboj, Vasilij Fjodorovič,« je karajoče rekla Volkova. »Poglej, kaj si storil! Petdeset tisoč valjkov si uničil. To je za tovarno vendar taka nesreča, da človeka groza stresa! Kaj je s teboj?«

ZASLUŽEK

KLAVIRSKO HARMONIKO počuje glasbenik s konservatorskega izobraževalnega inštituta. Vrhovca 1. 8022-4

PRODAMA

ZICO, jekleno, pleteno (vrv) 28-25 mm, več sto metrov prodam. Franc Matičič, Vir, Domžale. 7355-5
LIMONO v čaju dobro nadomestila limonin ekstrakt Citrod. Prinesite steklenice s seboj., Drogerija Anton KANC, Zidovska ulica 1. 8022-4

TRGOVSKI, prodam. Tanko, Kapitaljska št. 3. 8154-5

MOSKO KOLO, dobro, prodam. Moška, 8154-5
BOLNICE, ZAVODI! Na razpolago je nekaj stira skute, katero lahko dobite danes v soboto do 12. ure na skladišču zaščitnega »Mlekovit«, Pred škotlje 19. dvorišče. 8180-5

KUPIM

STRIDESEJNI VOZ za konjsko vprego, lahke, kupim. Ponudbe na oglasni oddelek »Slov. poroč.« pod »Dobro ohranjeno dvo«. 7620-9
DOBRO PREDVOJNO BLAGO za moško obleko, zimsko suknjo, damski plašč, zimski ali koževinski, in blago za srake kupim. Ponudbe na oglasni oddelek »Slov. poroč.« pod »Volneno«. 7711-6

ZAMENJAM

SPALNICO, orehova imitacija, in kuhinjsko opravo zamenjam za radio, šivalni stroj ali moško kolo. Ponudbe na ogl. odd. Slov. Por. pod »Pohištvo«. 8160-7

VNAJEM

LOKAL v centru mesta, na prometni točki, iščem za takoj. Planinec, Dvorkova ul. 3-1. 8144-9

STANOVANJE išče

PETSOBNO STANOVANJE lepo, moderno, v Mariboru, Euterjev blok, zamenjam za 3 sobno v Ljubljani. Vprašati po obedu ali pa zvečer. Ljubljani, Medvedova ul. 1, pri Cunder. 8223-10

SOBOIŠČE

OPREMLJENO SOBO za 2 osebi išče uradnica. Plača po dogovoru. Event, v naravnih, Ponudbe na ogl. oddelek Slov. Por. pod »Plača pravega«. 8153-12

SOBODDA

SOBICO v CENTRU oddam brezplačno osebi lahko tudi starejši, za pomoč pri gospodinjstvu. Ponudbe na oglasni odd. Slov. Por. pod »Obojestranska uvidenost«. 8192-13

RAZNO

GOSPODA JUGA prosim, da mi vrne moj kovčeg, ki je ostal pri njem po nesrečnem naključju, ko sva se skupaj vozila iz koncentracijske taborišča. Tršek Elizabeta, Hrastnik 155. 7850-14

POIZVEDBE

TRGOVSKEGA POTNIKA, partizansko ime »Kostja«, stanujočega za gradom ali pod gradom, prosim, naj mi vrne slovo na ogl. odd. »Slov. poroč.« pod »Kostja«. 8152-15

MAUTHAUSEN, Ali je komu kaj znano, ali je moj mož Anton Godič še živ in kje sedaj biva? Zadržaj naslov: Mauthausen 113784. Sproščite na naslov Dr. car-Godič, Knafljeva 7, potpril. 8096-15

Antonija Venuti, roj. Požar
Naj počiva v miru v tuji zemlji! Maribor, 23. avgusta 1945.

Draško Slokar
dijak prostovoljec, čet. obveščevalec pri X. brig., 1. bat, 3. čete se vrne več. Padel je 13. novembra 1943. Počiva pod Mokrcem. Počivaj mirno, moj ljubci, zlati Dragec, in sanjaj o vsem lepem, za kar si daroval svoje mlado, komaj 16 letno življenje. - Maša zadušnica bo 25. avg. ob 7 v trnov. cerkvi. Maribor, Ljubljana, 24. 8. 1945.

Vinko Prešern
krojač Narodnega gledališča, aktivist OF.
Na poslednji poti ga spreminjo v nedeljo ob 4 popoldne z Zal, kapele sv. Petra, na pokopališče k Sv. Križu. V Ljubljani, 24. avgusta 1945.

Amalija Žlender
v 82. letu starosti. K večnemu počitku jo bomo spremlili v soboto, dne 25. t. m. ob pol 4. uri popoldne z Zal, kapele sv. Kristofa, k Sv. Križu. LJUBLJANA, dne 24. avgusta 1945.

Terezija Gabrijelčič
vdova dvor. svetnika
K zadnjemu počitku jo spreminjo v soboto dne 25. t. m. ob 3. uri popoldne z Zal, kapele sv. Andreja, k Sv. Križu. LJUBLJANA, 24. avgusta 1945.

Marija Šemrl
vdova po šol. upravitelju
Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto, dne 25. t. m. ob pol 3. uri popoldne z Zal, kapele sv. Jožefa, na pokopališče k Sv. Križu. Sveta maša zadušnica bo v četrtek, dne 30. t. m. ob 7. uri zjutraj v cerkvi sv. Cirila in Metoda. LJUBLJANA, dne 23. avgusta 1945.

ZAHVALA
Vsem, ki ste z nami sočustvovali, darovali cvetje ali spremljali na zadnji poti našega ljubega očeta
IVANA VIDMARJA
RAVNATELJA POŠTNEGA URADA v POK.
izrekamo iskreno zahvalo!
V LJUBLJANI, 23. avgusta 1945.

Zaljujoči otroci.
»Ah, moj Bog,« sem rekla razdraženo, »saj je vseeno. Že več ko en mesec. Zdaj ni časa, da bi govorili o tem. Treba je nekaj ukreniti. Človek bi znoel! Čeh vendar ne more zaradi enega samega nepridiprava tako sramotno zaostati!«

tako dolgo skrivala v sebi, vsa duševna bol je nenadoma divje, burno planila iz mene.
Tako sem hitela govoriti, da stavka nisem utegnila povedati do konca. Beseda se je zaletavala v besedo. Misli so se mi zapletale. Zaleto se mi je.
»Ljudje se borijo. In vi? Ali si sploh predstavljate, kaj ste storili? Zapraviti petdeset tisoč valjkov!« sem kričala. »Najboljši ljudje žrtvujejo svoja življenja za srečo, za svobodo. Vsako minuto, vsako sekundo se preliva kri za domovino. Sveta kri naših bratov, naših mož. Ali si predstavljate, kaj pomeni zanje en sam valjček? To je letalo, top, tank! Razumite vendar, razumite!... Pri prici se poberite odtod! Da ne bo sledu o vas! In vedite, da to še ni vse! Jaz ne bom mirovala, dokler... Slišite? Ne stojte pred menoj kakor hloidi! Izginite!«

»Nina Petrovna, počakajte, pomirite se,« je govorila Voronickaja in me prišla za ramo s svojo mehko roko v pletenih rokavicah z odrezanimi prsti. »Ne kričite! Samo pogledjte ga! Saj vendar vidite, da ni pri sebi!«
»Ni pri sebi?« sem kričala in se ji izrgala. »In jaz... Jaz pa sem pri sebi? Mož mi je padel na fronti,« sem rekla, čisto nepričakovano. »Ali lahko razumete ali ne razumete? Moj Bog, najboljši ljudje padajo, resnični heroji, svetniki... Istosčasno pa kak lopov v zaledju... No,« sem rekla Volkovi, »vi ste še tu?«
»Vaša volja,« je s tresočimi se ustnicami pokorno, tiho rekla Volkov.
Ni takoj našel v rokave svojega velikega vataranega suknjčja, nerodno si je ovil ruto okoli suhega, starčevskega vratu, pobral svojo kapo iz pasje kože in zgrbljen odšel iz delavnice.
Seveda nisem imela nobene pravice nagnati ga iz ceha, tem manj — odstraniti ga od dela. To je bila samovoljnost. Kdaj drugič bi se za Volkova gotovo kdo potegnil. Toda jaz sem povedala, da mi je padel mož, in ta novica je vse tako presenetila, da na Volkova nihče niti niti ni mislil ni več. Vsi so me molče gledali.
»Kakšno gorje,« je rekla Zinaida Konstantinovna, »je to dolgo, kar se je zgodilo?«